

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

inkl. HÖSTPROGRAM 2018

2018:3 Årg 22

Adress:

Svenska Fyrsällskapet
c/o Esbjörn Hillberg
Donsö backe 16
430 82 Donsö
Tel. 031-97 21 48
e-post:
esbjorn@hillberg.com
Hemsida:
www.fyr.org

Redaktör:

Maria Elsby
Terrassvägen 3 Stockevik
451 78 Fiskebäckskil
Tel. 0523-221 39

E-post adress:

maria.elsby@gmail.com

***Nästa manusstopp:
1 september 2018***

Kontakta gärna tidigare

***Omslagsbild:
Faluddens fyr
återtänd***

Foto: Magnus Rietz

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

2018:3

Informationsskrift
för medlemmar i
Svenska Fyrsällskapet

ISSN 1404-3262

*Författarna är själva
ansvariga för artiklarnas
innehåll och bilder.*

Plusgiro: 1968 420-8
Bank: Nordea Bank Sweden
IBAN: SE92 9500 0099 6042 1968 4208
Bic/Swift-code: NDEASESS
Organisations nr: 802439-0216

Innehåll

Ordförandens sektor	4
<i>Esbjörn Hillberg</i>	
Redaktörens ruta	5
<i>Maria Elsby</i>	
Program hösten 2018	6
Fyrforum i Mariestad	11
Min morfar tände Pater Noster	12
<i>Pelle Stafveldt</i>	
Årets VIPP 2018	16
Förslag till Årets VIPP 2019	17
Sydfyrrar - fyrrätverk i Sydsverige	18
<i>Britt-Marie Sjögren</i>	
Svenska fyrrar på frimärken	20
<i>Göran Falke</i>	
Ordföranden i föreningen "Fyrskeppet Almagrundets Vänner" Mats Wiberg finns inte längre bland oss	23
<i>Håkan Arkeby</i>	
Min tid som fyrrskepp	24
<i>Sven-Olof Nordenberg</i>	
Vinga oktober 2017 - Fåglar, fyrrar och foto	26
<i>Björn Löfstedt</i>	
Utflykt till Majgu och Skenalden	27
<i>Gunnar Sillén</i>	
Tre danska fyrrar i maj 2018	28
<i>Ulf Wade Andersson</i>	
På jakt efter björnögongen	31
<i>Tommy Öberg</i>	
Fyren Faludden återtänd	32
<i>Magnus Rietz</i>	
Vanligaste busken på våra fyrrplatser	33
<i>Lennart von Post</i>	
Västkustens angöringsfyrrar - en kort historik	34
<i>Anders Andrén</i>	
Nyheter i fyrrwiki - Svenska Fyrrsällskapet Lexikon	37
<i>Leif Elsby</i>	
Invigning av Hanö Naturreservat med besök vid fyren	38
<i>Thea Persson</i>	
Den populära fyren som är symbol för en av världens mest kända golfbanor	41
<i>Ulf Wade Andersson</i>	
Fria Fyrrfantasier	42
<i>Rolf Allan Hansson & Ulf Sveningsson</i>	
Fyren vid hamninloppet	44
<i>Ola Selsvik & Lena Lind</i>	
Rykande färsk info om Högbonden	46
Insänt av <i>Lennart von Post</i>	
Fyren Rubjerg Knude på väg att rasa	47
Insänt av <i>Jan Magnusson</i>	
Notiser	5, 10, 19, 32, 33, 47
Hur blir jag medlem i Svenska Fyrrsällskapet?	48
Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?	48
Klubbmärken, tröjor, m.m.	49
Svenska Fyrrsällskapet; styrelse och kommittéer	50
Medlemsavgifter 2018	51

Ordförandens sektor

Styrelsen har ägnat mycket tid de senaste två åren åt att diskutera hur vi skall administrera vår ständigt växande och framgångsrika förening. Allt vi gör och har gjort hittills under 22 år har gjorts helt gratis av frivilliga krafter, men ju större vi blir desto mer tid krävs. Ett antal människor lägger ner nästan all sin tid på föreningens verksamhet. Det kommer att bli svårare att hitta frivilliga som ställer upp. Vi måste planera så att vår förening fortsätter sin lyckade verksamhet när ledamöter slutar. Vi borde nog också koncentrera vår tid på saker som gör att föreningens verksamhet vidgas och växer i stället för att arbeta allt mer med administrativa uppgifter.

Medlemsadministrationen med utskick till nya medlemmar, medlemsavgiftshandtering inkl. betalningsregistrering, påminnelser och uppdateringar av medlemsuppgifter borde kanske kunna skötas av utomstående om vi betalar. Vi får dock inte riskera kvaliteten på vårt medlemsregister, vår viktigaste ägodel. Innehållet måste vara aktuellt och riktigt så att vi inte får en massa returer och på så sätt förlorar medlemmar. Frivilliga känner ett stort ansvar, de reagerar och rättar, men finner man detta ansvar hos en utomstående part?

Andra viktiga saker i vår verksamhet som är helt beroende av frivilliga och som måste fungera i alla lägen är Blänket och Hemsidan med fyrlexikon och fyrapersonal. Den enda information som når alla våra medlemmar är vad som står i vår uppskattade tidning Blänket som måste komma ut. Information på Hemsidan kan även nås av alla och vi behöver en hemsida bl.a. för att snabbt informera om nya aktiviteter. För att information skall nå fram måste en hemsida besökas. Hur många gör detta och hur ofta? Jag tror att Blänket är och att den under många år kommer att vara vår viktigaste informationsbärare, men hemsidans betydelse kommer att öka hela tiden. Med tiden kommer den kanske att ersätta Blänket. Även inom dessa områden måste vi på något sätt hitta påläggskalvar och kanske försöka samarbeta med någon utomstående partner.

Ytterligare en viktig del i vår verksamhet är programarrangemang, fyrresor och Internationella Fyrdagen. Här är det lättare då fler människor samarbetar men vi behöver redan nu fler aktiviteter i Norrland och södra Sverige

Med tiden måste vi nog räkna med att mycket av vår administration och delar av vårt informationsarbete kommer att utföras av utomstående eller ännu bättre om Fyrsällskapet själv har råd att ha ett par anställda och en liten expedition eller i samarbete med någon annan förening. Vi kan inte förutse vad som kommer att hända med Fyrsällskapets arbetssätt och administration, men vi måste inse att vi succesivt kommer att behöva ändra många saker.

Esbjörn Hillberg
Donsö 2018-05-25

Redaktörens ruta

En stor del av sommaren har gått när du får detta Blänket i din hand, men årets största fyrevenemang, d.v.s. den Internationella Fyrdagen, återstår. Hoppas att så många som möjligt tar tillfället i akt att besöka någon fyr. Just denna helg är c:a 70 fyrar öppna runt om i Sverige. En lista över öppna fyrar finns på Fyrsällskapets hemsida www.fyr.org under fliken "Aktiviteter och Int. fyrdagen".

Härom dagen fick jag ett mail från en f.d. fyrvaktare, Jörgen Sanner. Ja det finns faktiskt sådana kvar. Han hade jobbat på fyrskeppet Västra Banken och undrade om jag var intresserad av en berättelse därifrån. Om jag var! Det finns inte många kvar som kan berätta om livet på en fyrplats eller ett fyrskepp. Detta var s.a.s. en skänk från ovan, men den berättelsen får du vänta på till nästa nummer.

Den välkända fyren Pater Noster fyller 150 år i år. Då fick jag anledning att kontakta Pelle Stavfeldt igen. Han är nog den som vet mest om PN. Pelle är eldsjälens och bland många andra arbetade oerhört hårt för att få PN restaurerad, återutsatt och tänd på Hamneskär. Detta jättelego som plockades isär in i minsta detalj, renoverades och slutligen sattes ihop till en fungerande fyr igen. Pelle har nu skrivit en artikel om PN:s förste fyrmästare, Carl Julius Olsson. Fyrmästaren som i sin tjänsteutövning fick tända inte mindre än 2 fyrar från start.

Göran Falke har skrivit om svenska fyrar på frimärken. Roligt att ha dem samlade i en artikel. Man har ju tyckt att det varit lite trögt med utgivning av fyrfrimärken, men artikeln visar att det ändå blivit en hel del under åren.

För mig har Malören alltid haft en mytisk klang. Fyrplatsen som sjörapporten avslutades med under många år. En svåråtkomlig ö långt ute i Bottenviken. På Fyrsällskapets norrlandsfyrresa var ett av målen Malören men tyvärr blåste resan ditut inne. Nu har ett ungt par, Hanna och Patrik, startat en vandrarsamsamhet i Lotsstugan och ordnar också transport från Kalix till ön. Vilken möjlighet att kunna besöka Malören! Se deras hemsida www.maloren.se.

Jag önskar alla en fortsatt skön sommar och glöm inte att Blänket är vad ni skickar in, så utan bidrag inget Blänket.

Maria Elsby

Inte så roligt!

Träffade en av Sjöfartsverkets personal och han berättade om **fyren Lögarens** kommande öde. Se utdrag ur ufs så ser du att förutom att de släckt den, även river den i sommar! Jag tycker att det är dumt att släcka, men den går ju alltid att tända upp om behovet uppstår i framtiden, men river man så är det inte lika enkelt att få igång ett ljus igen.

Nu när solceller, ledteknik och enkla datorer kan driva en fyr energi- och kostnadseffektivt och marinen som säkert inser att gps inte kommer att fungera vid kris och då förmodligen vill ha kvar fasta navigationspunkter, så förstår jag inte varför! Finns säkert någon som skulle vilja adoptera Lögaren, om möjligheten gavs?

Tomas Berglund medl. 7707

Program hösten 2018

11 augusti

Fyrdag på Måseskärs fyrplats

Under Västerhavsveckan 4-12 augusti kan man besöka Måseskärs fyrplats och få en guidad rundvandring på ön www.maseskarsfyr.se. Läs mer på www.vasterhavsveckan.se. Den gamla Heidenstamsfyren är tänd nattetid hela veckan.

Svenska Fyrsällskapet har en FYRDAG, med extra aktiviteter, lördag den 11 augusti, kl. 12-15. Linsen i den gamla fyren drivs idag runt med el men förr var det ett lod som drev ett urverk som gjorde att linsen gick runt. Försök kommer att göras, kl. 13-14, att driva runt linsen med hjälp av lodet igen. **Sven Hellestam** finns på plats och berättar om hur urverket, som installerades 1887, fungerar.

Esbjörn Hillberg, Svenska Fyrsällskapets ordförande, kommer att finnas på plats och berätta om "från vedeld till lysdiod", ljuskällor till fyrrar genom historien.

Den nya fyren, byggd 1978, är under västerhavsveckan släckt för underhåll. Den gamla Heidenstamsfyren har därför, under denna vecka, tagit över ansvaret att vägleda sjöfarande. I det lilla fyrmuseet är en ny utställning på gång. **Thomas Liebig**, **Magnus Larsson** och **Kåre Ström** kommer att guida om fyrplatsen, speciellt om växter och fåglar. Kom ut och njut och träffa fyrvänner!

Båttransport t/r Kåringön – Måseskär bokar du genom Kåringöns sjötaxi, **Bengt Österberg** tel. 0708-301232. Pris 120 kr t/r.

Vill du bo över en natt på Kåringön se www.destinationkaringon.se.

18-19 augusti

Internationella Fyrdagen/Fyrhelgen

Den Internationella Fyrdagen firades första gången 2003 och firas sedan dess varje år den söndag (även lördag på vissa platser) som infaller under den första tredje hela helgen i augusti. För information om vilka fyrrar som är öppna och kontaktpersoner se hemsidan www.fyr.org.

25 augusti

Pater Nosters fyr 150 år

Samling Marstrand Koön där bussen stannar och färjan går till Marstrandsön

Lördag den 25 augusti (vid otjänlig väderlek är 26 augusti reservdag) kl 11.45 åter c:a 16.30

Vi åker med ribbåt ut till Hamneskär där fyren Pater Noster står. Resan tar c:a 15 minuter.

Vi firar Pater Noster, fyren som i år fyller 150 år. Svenska Fyrsällskapets ordförande, **Esbjörn Hillberg**, håller ett kort tal och sätter upp en minnesplakett. Vi hoppas att även **Pelle Stafvelt**, tidigare ordförande i Pater Nosters vänner, är med och berättar om hur fyren räddades.

Efter ett besök uppe i fyren, kan man titta in i det lilla fyrmuseet. Vi får fika, kaffe och bulle och njuter av utsikten. Återfärd till Marstrand vid 16.

Kostnad: 495:- resa t/r, kort guidning, upp i fyren, fika (kaffe och bulle)

Antal deltagare: max 24

Anmälan som är bindande senast 16 augusti till Anna-Maj Toresson tel. 0708-807693 eller e-post till fyrrprogvast@gmail.com.

Resan betalas in på Fyrsällskapets plusgiro 1968420-8 inom 3 dagar efter bekräftad anmälan.

Vid otjänlig väderlek kan resan komma att ställas in. Du måste själv förvissa dig om att resan blir av genom att ringa någon i programkommitté Väst kust.

September Uppland

Utfärd till Simpnäs och Arholma Båk

Mer information på Fyrsällskapets hemsida **omkring 1 augusti**. Ett samarbete mellan Svenska Fyrsällskapets Upplandsdistrikt och Svenska Kryssarklubbens Uppsalakrets.
Upplysningar och anmälan till **Gunnar Boman**, mail gunnar.boman@medsci.uu.se

15 september

Utflykt till Pater Nosters fyr

Samling Marstrand Koön där bussen stannar och färjan går till Marstrandsön.

Lördag den 15 september kl 11.45 åter c:a 16.30

Vi åker med ribbåt ut till Hammeskär där fyren Pater Noster står. Resan tar c:a 15 minuter. På ön får vi en kort information om fyrplatsen innan vi går upp i fyren och tittar in i det lilla fyrmuseet. Vi får fika (kaffe och bulle) och njuter av utsikten. Återfärd till Marstrand vid 16.

Kostnad: 495:-/person för resa t/r inkl guidning i fyren och fika.

Antal deltagare max 24

Anmälan som är bindande endast 20-26 augusti till Marie Tilosius tel 031-526165 eller e-post till fyrrprogvast@gmail.com.

Resan betalas in på Fyrsällskapets plusgiro 1968420-8 **inom 5 dagar efter bekräftad anmälan**.

Vid otjänlig väderlek kan resan komma att ställas in. Du måste själv förvissa dig om att resan blir av genom att ringa någon i programkommitté Väst kust.

24 september Gotland

"Kloka fyrars klarspråk i praktiken"

Samling Färösunds lanthamn, måndag 24 september, kl 19.00.

Vi gör en resa i Färösundet med SVK 13 Hoburg och med hjälp av befintliga ledfyran.

Tänk på att antalet är begränsat!

Anmälan senast 17 september till Jan Ströberg tel. 0708-949694 eller e-post jan.a.stroberg@gmail.com.

Kostnad fås vid anmälan.

25 september Stockholm

Fasta och flytande sjömärken

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, tisdag den 25 september kl 19.00.

Christian Lagerwall, mångårig chef för avdelningen för Sjösäkerhetsanordningar vid Sjöfartsverket, berättar i ord och bild om våra svenska sjömärken ur ett historiskt och nutida perspektiv.

Resväg kommunalt: Buss 65 till busshållplats Moderna Muséet på Skeppsholmen, gå 100 m mot norra udden. Parkering finns i anslutning till Folkhögskolan.

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Kostnad: Inträde 20:- (obligatoriskt), **inträde + kaffe med kaka 40:-.**

Anmälan senast 19 september till Christer Nettelbladt, tel. 08-642 1776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

2 oktober Göteborg

Kullens fyr - 500 år av öden och äventyr

Sjömanskyrkan, Amerikagatan 2 vid Stigbergstorget, tisdag den 2 oktober kl 19.00

Kullens fyr är Sveriges högst belägna och ljusstarkaste fyr, anlagd redan 1561.

Per och Britt-Marie Sjögren, som forskar om Kullens fyr, berättar i ord och bild om dramatiska händelser från dåtid till nutid, varvat med fyrfakta. Vrakplundring, sjömansdop, linsens väg från Paris, fyrbyggarna från Skepplanda och spektakulära förlisningar är några av de ämnen som kan dyka upp.

Kostnad: Entré 40:-, entré med kaffe/te, en smörgås och liten kaka 65:- .

Obs! Kontant betalning. Tag med jämna pengar!

Anmälan: Ingen anmälan.

Vid ev. frågor ring någon i programkommitté Väst kust eller e-post fyrprogvast@gmail.com.

8 oktober Henån

Bohusläns fyrar och folk

Henån, Biblioteket, Kajutan, måndag 8 oktober, kl. 19.00

Maria och Leif Elsby berättar och visar bilder om fyrar och livet på en fyrplats. De demonstrerar även ett register över fyrpersonal samt ett lexikon över fyrar, som de gjort för Svenska Fyrsällskapet, www.fyr.org. Hemsidan är öppen för alla.

Arrangör Svenska Fyrsällskapet och Studieförbundet Vuxenskolan

Kostnad: Ingen avgift

Anmälan: Ingen anmälan, fika i pausen

Kontaktperson: Ann Holmdahl, tel. 0703-539550 eller e-post ann.holmdahl@telia.com.

12-13 eller 13-14 oktober Göteborg

En natt på Vinga fyrplats

Tur 1: Ut fredag 12 okt kl. 14.00 eller 15.00, hem lördag 13 okt kl. 15.00

Tur 2: Ut lördag 13 okt kl. 14.30, hem söndag 14 okt kl. 15.00 eller 16.00

Båt avgår från Fotö hamn, vägbeskrivning se <http://vingabattaxi.se/kontakt.html>.

Vi åker båt från Fotö till Vinga. Turen tar ca 25 min. På Vinga njuter vi av havsutsikt och frisk luft. På kvällen när det är mörkt är det fint att se fyren med sina ljustrålar. Passa på att **ligga fyr** d.v.s. lägga sig vid fyren och titta upp på ljuset som sveper runt.

Dag 2 finns det möjlighet att delta i Vinga Vänners guidade tur i fyr och båk kl. 11.30.

På Vinga bor vi i husen Biskopsgården och Fyrmästarbostad. Tag med lakan och handduk det finns madrass, täcken och kuddar. Det är självhushåll så ta med den mat du behöver. Vi har med grillkol. Vi bor i en- eller tvåbäddsrum. Du städar själv efter dig.

Kostnad: 450 kr för boende och båtresa. Tillkommer guidning i fyr och båk som betalas på plats (ca 50 kr).

Begränsat antal: 12 personer per natt

Anmälan: endast 20-26 augusti till Marie Tilosius, tel. 031-526165 eller e-post fyrprogvast@gmail.com (märk mailet Vinga) och därefter sätts avgiften, 450 kr, in på Svenska Fyrsällskapets **Plusgiro 1968420-8 inom 5 dagar från det du fått bekräftelse** på att du fått plats. Mer info se <http://vinga.nu>.

Vid otjänlig väderlek kan resan komma att ställas in. Du måste själv förvissa dig om att resan blir av genom att ringa någon i programkommitté Väst kust.

15 oktober Uppland

Gustaf Dalén och bubblan som inte sprack

USS, Skarholmen, Uppsala, måndag den 15 oktober kl. 19.00

Göran Dalén, sonson till uppfinnaren och Nobelpristagaren Gustaf Dalén, berättar om farfarens livshistoria och hans utveckling av AGA-ljuset.

Ett samarbete mellan Svenska Fyrsällskapets Upplandsdistrikt och Svenska Kryssarklubbens Uppsalakrets.

Kostnad: Ingen avgift

Anmälan: Ingen anmälan

Ev. frågor till Gunnar Boman, e-post gunnar.boman@medsci.uu.se.

24 oktober Stockholm

Familjen Stevenson och de Skotska fyrarna

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag den 24 oktober kl 19.00

Hans, tidigare v.ordf. i Svenska Fyrällskapet, och **Stina Rutberg** berättar och visar bilder från besök av ett antal Skotska fyrar samt om familjen Stevensons betydelse för deras tillkomst.

Resväg kommunalt: Buss 65 till busshållplats Moderna Muséet på Skeppsholmen, gå 100 m mot norra udden. Parkering finns i anslutning till Folkhögskolan.

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Kostnad: Inträde 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

Anmälan senast 19 oktober till Christer Nettelblad, tel. 08-642 1776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

28 oktober Göteborg

Fyrplats i Göteborg 1923

Samling Götaplatsen söndag 28 oktober kl. 11.00

Favorit i repris!

Visste du att det har funnits en fyrplats i Johanneberg? Det var under jubileumsutställningen 1923 som man lät uppföra 3 fyrar på berget ovanför Näckrosdammen. Upp till fyrarna gick det en bergbana från Näckrosdammen.

Vi pratar lite om Jubileumsutställningen då vi går från Götaplatsen till Näckrosdammen. Vi följer sedan bergbanans väg upp till Fyrplatsen. Fundamenten finns fortfarande kvar. Där uppe funderar vi på hur det såg ut 1923, hur det ser ut idag och vad man kan göra av platsen i framtiden.

Svenska Fyrällskapet har lagt in ett förslag till Göteborgs stad om att till stadens 400-årsfirande åter ställa en fyr på fyrplatsen och berätta om fyrarnas utveckling de senaste 100 åren. **Ulf Smedbo**, kunnig i tåg och järnvägsråls, berättar om bergbanan och **Marie Tilosius** berättar om fyrplatsen. Du som kan något om Jubileumsutställningen kom med och berätta!

Ta grova skor det kan vara blött. Lite terrängpromenad på dålig stig, dock inte "obanad" terräng, upp till fyrplatsen. Du kan ta asfaltväg tillbaka. Tid en dryg timma. Vi avslutar vid fyrplatsen.

Anmälan: Ingen anmälan

Kostnad: Ingen kostnad

Vid ev. frågor ring Marie Tilosius, tel. 031-526165

13 november Stockholm

Vi tänder igen på Skötrökan

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, tisdag den 13 november kl 19.00

Torbjörn Malm, från Sv. Kryssarklubben, berättar om återtändning av den gamla fiskefyren Skötrökan norr om Huvudskär samt om dess historia.

Detta har möjliggjorts genom samarbete mellan SXX, Bygdemuseet Ornö Sockenstuga och Marina Läroverket i Danderyd

Resväg kommunalt: Buss 65 till busshållplats Moderna Muséet på Skeppsholmen, gå 100 m mot norra udden. Parkering finns i anslutning till Folkhögskolan.

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Kostnad: Inträde 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

Anmälan senast 8 november till Christer Nettelblad, tel. 08-642 1776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

22 november Göteborg

Så var det att växa upp på en fyrplats

Sjömanskyrkan, Amerikagatan 2 vid Stigbergstorget, torsdag 22 november, kl. 19.00

Anita Helldner berättar barndomsminnen (1930-50 talet) från sin uppväxt på olika fyrplatser (Vinga, Väderöbod, Pater Noster och Tistlarna). Detta är ett unikt tillfälle att få höra första-handsuppgifter från en som var med då man bodde på fyrarna.

Vi visar också nytagna bilder från dessa fyrplatser.

Kostnad: 40:-, inträde med kaffe/te och smörgås 65:-.

Obs! Kontant betalning. Ta med jämna kontanter!

Anmälan: Ingen anmälan.

Vid ev. frågor ring någon i programkommitté Väst kust eller e-post fyrprogvast@gmail.com.

6 december Gotland

Marinfotograf Magnus Rietz

Skeppargilletts lokaler i Visby, torsdag 6 december kl 18.00

Marinfotograf Magnus Rietz berättar i ord och bild från sina fyrresor runt Östersjön.

Kostnad: 80:- inkl. kaffe

Anmälan senast 1 december till Jan Ströberg tel. 0708-949694 eller e-post jan.a.stroberg@gmail.com.

Sjöfartsverkets (SjöV) visningsfyrrar

SjöV:s visningsfyrrar, d.v.s. vilka som har kontrakt med SjöV och betalar en variabel årlig avgift för att ha fyren öppen och visa den, är nedanstående fyrplatser:

Örskär
Landsort
Gotska Sandön
Hoburg
Ölands Norra Udde
Ölands Södra Udde
Utklippan
Sandhammaren
Kullen
Morups Tånge
Vinga
Hällö

Fyrforum i Mariestad

Viknäsudde nyrenoverad

Tillsammans med Svenska Fyrsällskapet och Sjöfartsverket arrangerar Sjöhistoriska museet ett tvådagars fyrseminarium den 29-30 september. Den lokala värden är Mariestads Fyrsällskap – en förening som i år firar sitt 10-årsjubileum. Seminariet kan genomföras tack vare ett samarbete där flera olika ideella och offentliga parter ställer upp utan ersättning.

På programmet står bl.a. presentationer av det lokala arbetet i Mariestad och en nationell utblick från Svenska Fyrsällskapet. Även renoveringen av den stiftelseägda Svenska Högarnas fyr och frågeställningarna runt det statliga byggnadsminnet Högbondens fyr kommer ingå i programmet.

Aktuellt från Sjöfartsverkets farledsförvaltning kommer också att presenteras och förhoppningsvis några ord om hur verksamheten ser ut hos Garpens Vänner i Kalmarsund.

Lokalerna i Trädgårdens skola under lördagen står Göteborgs Universitet för. Här finns utbildningar inom byggnadsvärden som är av intresse för den som förvaltar äldre fastigheter. Lördagskvällen planeras på det tidigare residenset Marieholm och här är det Mariestads kommun som frikostigt bekostar middagen.

Söndagens program är inriktat på utomhusaktiviteter. Kanske hinner vi med alla sex farledsfyror som Mariestads Fyrsällskap renoverat – fyror som på senare år överförts från Sjöfartsverket till Mariestads kommun. Fyrarna där man gjort stora insatser är Snuggen, Nolhagen övre, Nolhagen nedre, Snappudden övre, Snappudden nedre samt Viknäsudd.

Utan de gemensamma ansträngningarna och bidragen skulle inget fyrseminarium kunna arrangeras. Därför är vi på Sjöhistoriska museet mycket tacksamma för samarbetet inför helgen i slutet av september.

Det slutliga programmet är ännu inte helt fastställt – men det kommer att kunna ses på Sjöhistoriska museets hemsida. Seminariet är kostnadsfritt – och anmälan om deltagande gör man till: fredrik.blomqvist@maritima.se

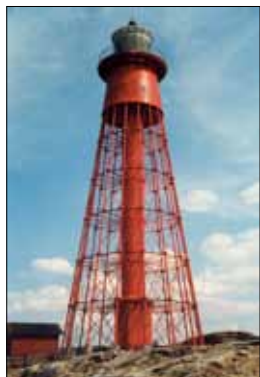
Välkomna!

Fredrik Blomqvist

Sjöhistoriska museet – en del av Statens maritima museer

MIN MORFAR TÄNDE PATER NOSTER.....

Pelle Stavfeldt

Det är nu drygt elva år sedan Pater Noster kom på plats. Det var en hektisk tid med mycket planerande och många samtal. Jag minns framför allt ett som jag fick strax efter nyår 2007. Det kom från en äldre man, som bodde på ett äldreboende i Örgryte i Göteborg. Han inledde samtalet med att bara säga: *"Min morfar tände Pater Noster"*.

Pater Noster (foto Esbjörn Hillberg)

Mannen som ringde mig hette Lars-Erik Skånberg, och samtalet var det första av flera påföljande, där han berättade om sin morfar, Carl Julius Olsson, och hans stora familj. Den berättelse om Carl Julius Olsson, som följer, bygger helt på det som hans barnbarn Lars-Erik Skånberg berättade för mig.

Carl Julius Olsson

Carl Julius föddes 1839 på gården Köpstaden på Onsalalandet. Hans pappa hade där en lanthandel. Liksom många andra ungdomar i detta område ville Carl Julius efter avslutad skolgång söka sig till havet. Detta satte emellertid hans mamma stopp för. Hon hade nämligen nyligen blivit änka och ville inte förlora sitt enda barn på sjön. Men något med havet fick det ändå bli, så innan han anställdes i Lotsverket som fyrbiträde på Hällö, så lär han ha arbetat som kustrodare (tullare).

Efter en relativt kort period på Hällö får han en tjänst som fyrbiträde på Pater Noster. Fyrplatsen var vid denna tid

under uppförande, men flera av fyrpersonalen var redan på plats. Den 27 juni 1868 utsåg dåvarande generaldirektören för Lotsverket, Bertil Lilliehöök, Carl Julius till fyrmästare på samma plats.

Fyren hade under sommaren transporterats ner från Stockholm och byggdes därpå upp på Hamneskär. När allt

Fyrmästare Carl Julius Olsson

Lots-Direktören

gör vederligt att som Sjömanske befattningen vid Sjö-
 utlösa Sjömansättning i Kammarskär under Marthars
 fördelning af Skicka lotsdistriktet skall tillkännas och
 Sjö-utlösa vid Halls Sjömansättning

Carl Julius Olsson

som igen utlöses om god fröjd och städs utlagat ut-
 förhållande, anses till denna befattning skickas, alltså
 vander han, **Carl Julius Olsson**
 härmed antagen och fördömd att tillvaras och så länge han
 utan anmärkning tjänsten bestuder samt till densamma anses
 tjenlig, vid Sjömanske Sjömansättning som Sjömanske
 hvilken egenskap det honom utlyger att ställa sig till nog-
 grann utforskning allt hvad lag och särskildt gifna instruktion-
 er honom tillförbande samt dessutom kan af jernväns tjänsten
 utlygd vara, emot utlygande af alla dermed utlyfande
 jernväner, hvilka vederberande till efterväntade ländar.
 Stockholm den 27 Juni 1863.

C. J. Olsson

Lösen 3
 Skipt 18 00
 Kassa utskrift 60
 Afgift 50
 Summa 23 1/2 smt.

W. Johansson

Revisitation för **C. J. Olsson** att som Sjömanske vid Sjö-
 utlösa Sjömansättning i Kammarskär under Marthars lotsdistriktet

Anställningsbevis för Carl Julius Olsson

var klart beordrade chefen för det lokala lotsdistriktet, A.F. Ouchterlony, att fyren skulle tändas på eftermiddagen den 1 november. Samtidigt beordrade han att fyren på Carlstens fästning skulle släckas. Den kom att tillsammans med Pater Noster ersättas av den lilla fyren i Marstrands norra inlopp.

Enligt den bunt brev, som hittades på fyrplatsen i början på 1980-talet, och som innehöll korrespondensen mellan Carl Julius och Ouchterlony, så tände Carl Julius fyren kl. 16.12 på eftermiddagen den 1 november 1868.

Carl Julius och hans familj blev inte långvariga på Hamneskär. Han kanske längtade tillbaka till sina hemtrakter, för i augusti 1870 flyttar Carl Julius till en ny fyrmästartjänst på Tylöns fyrplats i Söndrums socken i Halland med sin fru Lizzie och fem barn. Carl Julius blev även den förste fyrmästaren på detta ställe och det mest sannolika var väl att han även var den som var den första, som tände fyren på Tylön.

Livet på en fyrplats var nog inte alltid så lätt. I ett brev till sin mor 1873 skriver han om hur han, för att dryga ut lönen, fick fiska, odla grönsaker eller göra extraarbeten för "kronan". Allt för att klara försörjningen till den allt större barnaskaran.

Efter några år slutar Carl Julius på Tylön. Han och familjen flyttar iland och till Rote 32 Röda Sten i Majorna i Göteborg. De verkar ha flyttat ganska ofta inom Göteborg, för när Lars-Eriks mamma föds 1880 bor man i Stigbergsliden. När Carl Julius blir väginspektör 1881 bor familjen ett tag på Albogatan 19 i Annedal, därefter flyttar man åter till Majorna och Djurgårdsgatan.

Carl Julius var väldigt musikalisk. Han lär till och med ha haft med sig ett piano på en av fyrplatserna. Man

kan undra hur den transporten gick till. Förutom att kunna spela så hade han en mycket fin sångröst. Så fin att prästen i Karl Johans kyrka i Majorna, Lindskog, frågade honom om han inte ville bli försångare i kyrkan. Och inte nog med det, han blev efter ett tag också kantor, en titel som det står på hans gravsten på Djurgårdskyrkogården i samma stadsdel.

Carl Julius var gift två gånger och hade totalt fjorton barn. Hans första fru, Lizzie Krunhorn, var född i New Orleans i USA, och med henne fick han tio barn. Ett utav dem, Maggie, föddes 1870 på Hamneskär. Hustrun Lizzie dog 1893. I andra gifftet med Ellen Lund fick man ytterligare fyra barn.

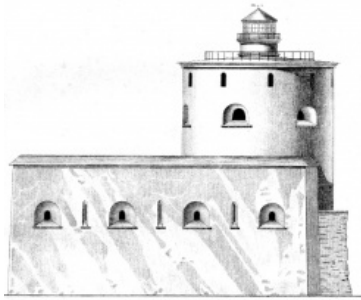
Carl Julius avled 1917 och ligger tillsammans med sina två fruar och tre barn begravda på Djurgårdskyrkogården i den stadsdel han blev trogen under sista delen av livet.

Lars-Erik Skånberg

När Pater Noster gjorde sin eriksgata i månadsskiftet juni-juli 2007, gjordes det första stoppet vid Operan i Göteborg. Lars-Erik ringde mig några dagar innan och ville träffa mig vid fyren. Han hade nämligen "några papper", som han ville lämna till mig.

Lars-Erik Skånberg, barnbarn till fyrmästare Carl Julius Olsson.

Fyren på Carlstens fästning.
Ur 1852 års Underrättelser om
Fyrar, Känningsbåkar och andra Sjömärken

Så blev det också. Han hade beställt färdtjänst till Lilla Bommen, och tillsammans med en trevlig ledsagare träffades vi vid fyren. Förutom en fin pratstund överlämnade han till mig ett kort på sin morfar, anställningsbeviset från juni 1868 samt en nedtecknad levnadshistoria om hans morfar och dennes familj. Lars-Erik var dessutom mycket glad över att han fått se Pater Noster ännu en gång.

Pater Noster tändes åter den 26 september 2007. Exakt på dagen ett år senare avled den då nittioårige Lars-Erik Skånberg. Hans sista vila blev i en minneslund på Stampens kyrkogård.

Fyren på Carlsten

Som jag nämnde tidigare så släcktes fyren på fästningen samma dag som Pater Noster tändes. På kvällen den 31 oktober 1868 lär många Marstrandsbor ha gått upp till fästningen för att tacka familjen Olsson för att de skött fyren så väl under över tjugo år.

Fyren hade nämligen skötts som ett familjeföretag. Far hade skött det tekniska med fyren, mor hade städlat och tillsammans med dottrarna vävt alla fyrvekar till Sveriges fyrary.

Den 1 november flyttar man från fästningen ner till "lyktan" i norra hamninloppet. Det var som sagt nämligen denna hamnfyr och Pater Noster, som ersatte Carlsten. För hamnfyren kommer Carl Magnus ha ett ansvar för ytterligare tjugo år.

Epilog.

På Pater Noster fanns i stora huset tre hyresgäster. I den mittersta lägenheten, som Lindome dykarklubb hyrde, hittade man i början på 1980-talet handlingar och brev från fyrens begynnelse. Brevet innehöll korrespondensen mellan Lotsverkets chef i Göteborg, A.F. Ouchterlony och Carl Julius Olsson. Där fanns bl.a. tändningsordern från Ouchterlony, samt ett svar från Carl Julius om att han hade tänt fyren kl. 4.12 på eftermiddagen den 1 november 1868. Alla brev ordnade i nummerföljd

Dykarklubben överlämnade handlingarna till mig för att v.b. dem till Bohusläns Museum för arkivering. När vi alla inblandade träffades på Hamneskär nästkommande gång gav jag papperskasen med det jag fått till museets representant.

När jag i början på 2000-talet ville ta del av breven igen, visste ingen på museet vad jag talade om. Det fanns inga brev på museet.....

Årets VIPP 2018

Till Bengt Wall

Styrelsen för Svenska Fyrsällskapet har beslutat tilldela Bengt Wall

Årets VIPP 2018

Priset utdelas årligen till enskild person, myndighet, förening eller företag som gjort en betydande insats på ett eller flera av de områden som finns upptagna i Svenska Fyrsällskapets stadgar § 1.

Styrelsen motiverar sitt beslut enligt följande:

”Våren 2010 samlades ett trettiotal fyrentusiaster under ledning av Bengt Wall på Smögengården för att bilda Föreningen Hållö Fyr. Föreningen har arbetat för fyrens bevarande med sikte på en god antikvarisk standard. Föreningen har levandegjort fyrens kulturarv och utvecklat den till ett förstklassigt besöksmål.

I dag är fyren totalrenoverad och fyrplatsen har dessutom kompletterats med ett Fyrmuseum och ett Naturrum. Av föreningen utbildade guider jobbar på ön under sommarmånaderna. En webbkamera har monterats och som visar bilder i tio riktningar. Under 2017 har en 32-sidig publikation om Hållös historia presenterats. En utmärkt hemsida finns på www.hallofyr.se och många olika aktiviteter arrangeras på fyrplatsen.

Svenska Fyrsällskapet vill genom att tilldela Bengt Wall ”Årets VIPP 2018” visa sin uppskattning och uttrycka sitt varma tack till Bengt för att han genom sitt långvariga och idoga arbete har byggt upp och utvecklat Hållö fyrplats till ett välbesökt och betydelsefullt maritimt kulturminne.”

Göteborg den 17 mars 2018

Esbjörn Hillberg
Ordförande

Bengt Wall mottog utmärkelsen av ordföranden Esbjörn Hillberg och höll sedan ett inspirerat tacktal där han berättade Hållö fyrs historia. Foto: Göran Sernbo

Förslag till Årets VIPP 2019

Statuter för Svenska Fyrsällskapets utmärkelse ÅRETS VIPP

Utmärkelsen "Årets VIPP" (Very Important Pharos Person) utdelas årligen till enskild person, myndighet, förening eller företag som gjort en betydande insats på ett eller flera av de områden som finns upptagna i Svenska Fyrsällskapets stadgar § 1, vilken uttrycker sällskapets ändamål:

- Främja och utveckla intresset för och kunskapen om fyrar, fyrplatser, fyrskepp och andra sjömärken samt till dessa relaterade ämnen.
- Verka för bevarandet av svenska fyrar, fyrplatser, fyrskepp och andra sjömärken.
- I samarbete med historiska och kulturvårdande institutioner och intressenter verka för att händelser, levnadsöden och arbetsvillkor vid fyrplatser dokumenteras.
- Initiera och utveckla kontakter med samt samarbeta med svenska och utländska fyrföreningar, myndigheter, företag, organisationer och enskilda personer med intresse för ovanstående områden.

Förslag till kandidat till priset lämnas till någon i Styrelsen för Svenska Fyrsällskapet. Styrelsen beslutar vem som skall tilldelas priset. Finner styrelsen att ingen lämplig kandidat finns föreslagen skall priset inte utdelas. Styrelsen skall lämna en motivation till sitt val av pristagare och priset skall utdelas vid årsmöte eller annat lämpligt möte.

Priset Årets VIPP utgörs av en modell av en VIPP-fyr som är byggd av modellbyggare Stefan Bruhn på Sjöhistoriska Museet i Stockholm. På basen av denna är monterat en silverplakett på vilken det är ingraverat "Årets VIPP xxxx" och på raden under denna text namnet på den som har tilldelats VIPP-en.

Årets VIPP har hittills delats ut till:

2001 Leif Lehmann	2010 Lungö samt Stavik fyrplatser med dess ägarfamiljer
2002 Anders Lindström	2011 Maria och Leif Elsby
2003 Dan Thunman	2012 Bertil Östling
2004 Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län	2013 Johnny Söderlund
2005 Harry Sellmann	2014 Föreningen Väderöbod
2006 Fyrens Vänner Nordkoster samt Pite-Rönnskärs stugägarförening	2015 Söderarm med Anngret Andersson
2007 Magnus Rietz	2016 Mariestads Fyrsällskap
2008 Pater Nosters Vänner	2017 Jan Ströberg
2009 Marianne Brus	2018 Bengt Wall

Vi uppskattar om vi får förslag från föreningens medlemmar. Vi ber dig därför kontakta Lennart von Post på nedanstående adress **före den 1 september 2018** om du har något förslag.

Lennart von Post, Betesvägen 23, 871 53 Härnösand eller lennartvonpost@outlook.com

Sydfyrar – fyrnätverk i Sydsverige

Britt-Marie Sjögren

Fr. vä.: Sophie Briggert, Anders Widén, Per Sjögren, Henrik Bjuvsten, Annelie Carlsson och Rune Hansson.

Att ha hand om en fyr är en glädje och en ära. Som fyrdrivare kan man dock ibland känna sig lite ensam i sitt skrå. I början har man fullt upp med aktiviteter kring den egna fyren och att forska fram historia kring den. Men man inser snart att alla fyrar har sin del i den gemensamma fyrhistorien och för att förstå sin egen fyr bättre är det givande att uppsöka andra fyrar. Snart blir man också intresserad av att se hur andra sköter och driver sina fyrar utifrån sina förutsättningar, unika miljö och historia.

Tankar om att starta ett intressenätverk för fyrar i södra Sverige har funnits i många år, men först ut med att bjuda in till en träff var *Hanö fyr* med Gay Thelander och Marianne Holm i spetsen. De som nappade på inbjudan och kunde komma då var *Ystad inre*, *Malmö inre*, *Sandhammaren* och *Kullens fyr* och en vacker septemberdag 2017 tog vi båten ut till vackra Hanö, för att träffas lite förutsättningslöst och diskutera gemensamma frågor.

Att åka båt över glittrande hav mot en ö och en fyr, är alltid spännande. Och att träffa nya människor som delar ens fyrintresse ger samvaron en särskild grund att stå på. Hanö var större än jag föreställt mig, med fast bebyggelse och vacker och böljande natur.

Det var ett inspirerande och trevligt möte, där vi fick se den nyrenoverade fyren skina vit i solskenet och även beskåda de många fyrredskap m.m. som fanns bevarade där. Vi delgav varandra tips på var man kan hitta historisk information om sin fyr, hur man kan driva sin fyr och visa den för allmänheten, hur man sköter om den på bästa sätt, erfarenheter från kontakter med myndigheter m.m..

Mötet gav mersmak och tanken var att vi skulle ses ett par gånger om året och då cirkulera runt på de olika fyrplatserna så att vi samtidigt med träffarna även fick lära känna en ny fyr.

I vår var det så Kullens fyrs tur att bjuda in och närvarande då var *Hanö*, *Ystad inre*, *Malmö inre*, *Hallands Väderö* och *Tylö fyrar*.

Hanö fyr representerades denna gång av Rune och Viveka Hansson. I Hanö fyr-förening vill man framför allt jobba för att få till en visningsrätt.

Ystad inre - Fleming Eklund. Fleming som varit drivande för fyrens renovering och startat samarbete med kommunen, fick i fjol glädjande nog Ystad kommuns kulturpris som "Årets kultureldsjael" för sin insats. Intill fyren finns även ett pegelhus med mareograf som visar vattenståndet.

Fr. vä: Rune och Viveka Hansson,
Fleming Eklund och Per Carlsson.

Malmö inre – Per och Annelie Carlsson. Per jobbar på Malmö kommun som har fyren som lokal för styrningen av svängbron. De anställda har ett stort intresse för historia och fyror.

Hallands Väderö - Henrik Bjuvsten. Ön med unik flora och fauna ägs av Torekovs församling sedan 1200-talet. Fyr har här funnits sedan den s.k. Dödsdansen i Torekov på 1880-talet, då fem skepp förläste.

Tylö fyr – Anders Widén och Sophie Briggert. Tylö är sporadiskt tillgänglig och största målet här är att åter få en lins på plats i lanterninen.

Kullens fyr – Per och Britt-Marie Sjögren. Vi berättade om hur vi tog över fyren och öppnade café och historiska guidningar för att kunna hålla fyren öppen för allmänheten. Historieforskning och -berättande är vårt hjärteämne.

Sammanfattningsvis kan man säga att varje fyr är unik och att vi har olika förutsättningar för att kunna visa fyrarna, men att alla besjålas av samma intresse och varma känsla för sin fyr. Vi vill alla utveckla och bevara fyrarna så bra som möjligt för att visa dem till andras glädje.

Intressegruppen Sydfyror är inte fast utan kan tänkas utökas med tiden. Vår filosofi är att undvika byråkrati och bygga på glädje och låta samarbetet växa naturligt. Hittills har det fungerat väl och vi ser fram emot nästa möte som troligen blir i Malmö inre.

Vi har mycket att lära av varandra och målet är att ha kul medan vi gör det!

Fyrmannen blev årets eldsjäl

Ur Ystads Allehanda aug. 2017 av *Fredrik Sjöstrand*

Kulturnämndens motivering: "Fleming Eklund – en eldsjäl som sprider ljus över Ystad! Fleming har varit en drivande kraft till att iordningsställa fyren i hamnen. Tack var en stor restaurering och mycket ideellt arbete kunde fyren, efter att ha varit nerkläckt i 40 år, tändas igen 2015. Hans stora intresse har bidragit till att lyfta hamnens och Ystads historia. Fleming sitter ofta på trappan till fyren och bjuder in till besök och samtal på ett entusiastmerande sätt som väcker människors nyfikenhet."

Kulturnämndens utmärkelse **kultureldsjäl** ges till en person vars engagemang för kulturen varit utöver det vanliga och som kommit människor i Ystad till glädje.

Svenska fyrar på frimärken

Göran Falke

Sedan 1969 har svenska Postverket och dess efterföljare, PostNord, presenterat 14 olika fyrar för allmänheten på frimärken, antingen som huvudmotiv eller som bakgrund. Till dessa kommer de 6 märken på fyrar som gavs ut i januari 2018, men ej presenteras här.

Till minne av att Svenskt fyrväsen år 1969 fyllde 300 år gavs det första frimärket ut som visade olika typer av fyrar.

Vippfyrar bestod av en lång stång fäst i en klyka så att stången kunde höjas och sänkas. I änden av stången fanns en korg av järn för fyreliden. Sverige fick sin första vippfyr 1645 genom freden i Brömsebro då Halland inklusive Nidingen med fyrplats tillföll Sverige.

Falsterborev söder om Falsterbonäset i sydvästra Skåne, består av flera grundklackar av sand och sten. 1831 ankrades tillfälligt Sveriges första fyrskepp här. Och sedan 1844 fanns ett permanent fyrskepp vid revet fram till 1872 då det ersattes med en kassunfyr.

Landsorts första fyr uppfördes 1658 på ön Öja i Stockholms södra skärgård. Nuvarande fyr uppfördes i början av 1670-talet efter en kunglig befallning från 1666 att en stenfyr skulle byggas, eftersom den gamla träbåken hade brunnit ner. Den koniska toppen byggdes 1870 och 1938 elektrifierades fyren och fick sin nuvarande optik. Sedan 1963 är fyren helt automatiserad och är numera statligt byggnadsminne.

Svenska Björn är en svensk fyr belägen på internationellt vatten utanför Stockholms östra skärgård där den varnar för en samling grund. Redan 1866 stationerades ett fyrskepp utanför skäret Svenska Björn. 1968 ersattes fyrskeppet av den 32 meter höga, orange och svarta kassunfyren.

År 1974 gavs ut ett frimärkshäfte som visade 5 olika sidor av västkusten. Ett av dessa är en bild av *Vinga fyr*. Den är en av de ljusstarkaste svenska fyrarna och dess räckvidd är 38 km vid god sikt.

Under åren 1980-82 infördes ett nytt internationellt sjömärkningssystem, System A. Ett av de nya märkena är punktmärket som placeras på grund med liten utbredning. Ses här på frimärket tillsammans med en lotsbåt utanför *Skagsuddes fyr*.

Fyrar var en serie av 4 märken som gavs ut 1989 i ett eget häfte.

Redan 1624 grundades fyrplatsen *Nidingen* och blev världens första plats med två fyrar intill varandra då man ville särskilja Nidingen från bl.a. Anholt. Två hundra år senare, 1832, byggdes två stentorn av material från Varbergs fästning och först då betongfyren tändes 1946 försvann Nidingens särmärke, två lika fyrljus.

Förbi det vita fyrtornet av sten med sitt röda bälte på *Söderarm* går den enda och mycket gamla farleden österut mot Ålands hav.

Sydostbrottens kassunfyr är en av de största fyrrarna i sitt slag i Sverige. Den har namn efter ett fartyg som lades ut 1862 vid Vernersgrundet i Kvarnen, omkring tre landmil från Norrlandskusten.

Några mil öster om Ystad ligger *Sandhammaren* där de förrådiska sandreven utanför kusten i alla tider krävt sin tribut av sjöfarten. Men först 1836 anlades här en fyrplats. Två nya fackverkstorn av järn uppfördes 1862 under ledning av överingenjören vid rikets Lotsstyrelse Gustaf von Heidenstam. Idag står ett av fyrtornen kvar.

Utvandringen till Amerika tog fart i slutet av 1800-talet. Från Sverige for tusentals familjer och från kuststäderna seglade otaliga fartyg iväg med sin mänskliga last. Ett sådant fartyg var briggen *Superb* som gjorde flera resor mellan Göteborg, Boston och New York. Detta frimärke gavs ut 1992 och akteröver från fartyget syns *Vinga Fyr* och båk.

Patent- och Registreringsverket fyllde 1992 100 år. Vårt lands historia är fylld av uppfinningar och viktiga upptäckter. Det första svenska patentet beviljades på 1830-talet. Ett av dessa märken avbildade en solventil för gasfyr med fyren Gåsfeten i inloppet till Kalmarsund.

Två frimärken från serien "Sommar i Bohuslän" visar ledfyrrar utefter kusten. Dessa märken var självhäftande, en metod som blivit allmängiltig.

Bohuslän är ett av vårt lands mest utpräglade skärgårdslandskap med en 12 mil lång kust, 3.000 öar och 4.500 holmar och skär. Bohuslän är bara 4 mil brett där det är som bredast. Men ändå finns där många naturtyper och en rik växtflora eftersom topografin är omväxlande.

De två frimärkena "Nordiskt Ljus" från 2001 vill fånga det vackra nordiska skymningsljuset. Ett av dessa visar fyren *Svenska Högarna* vid de yttersta skären just i solnedgången. Solen försvinner vid horisonten och himlen går i rött och guld.

En serie om 4 frimärken trycktes med motiv från Stockholms skärgård 2004. Ett av dessa märken visar fyren på grundet *Franska Stenarna* i Nämndöfjärden.

Från Ångermanälvens mynning i söder och hela vägen upp till Skagsudde finns detta enastående och vackra världsarvsområde. Det som gör Höga Kusten världsunik och anledning till att det blev ett världsarv är områdets speciella landhöjningsgeologi. Sedan inlandsisen smälte för c:a 10.000 år sedan har landet höjt sig 286 m och landhöjningen pågår fortfarande.

Utgåvan "Livet vid Kusten" år 2012 skildrar på två märken insatser från Kustbevakningen och sjöfartsverket. Det frimärke med Sjöfartsverkets farledsbåt Arkö 833, vilken arbetar med underhåll av fyrar, har i förgrunden Häradskärs fyr. Detta är ett 29 m högt torn i järn byggt 1863 av Heidenstam-modell.

Slutligen, i utgåvan 2018 avbildas fyrarna Falsterborev, Pite-Rönnskär, Vinga, När, Örskär samt Långe Jan. (Se Blänket 2018:2)

***Ordföranden i föreningen
"Fyrskippet Almagrundets Vänner"
Mats Wiberg finns inte längre bland oss***

Mats Wiberg i samtal med ägaren Knuth Borg

Vår avhållne ordförande i föreningen "Fyrskippet Almagrundets Vänner", Mats Wiberg, har efter en kortare tids sjukdom avlidit. Mats var initiativtagare till skeppets återkomst till Gävle. Men det blev en segsliten historia. Med Mats bakgrund inom sjöfarten i Sverige i egenskap av mäklare i Gävle, föll det sig naturligt att han påbörjade arbetet med att få hem det gävlebyggda fyrskippet till hemmahamnen. Det tog honom och styrelsen hela 7 år att övertyga kommunen innan hon åter låg vid kaj i Gävle den 12 oktober 2015. Där utgör hon nu ett vackert blickfång för både Gävlebor och besökare från världens alla hörn. Mats blev 75 år.

*Håkan Arkeby
Sekreterare*

Min tid som fyrskepp

**Jag heter No 2:b och vill berätta lite om mig och min tid på havet.
Min tid som aktivt fyrskepp varade i hela 73 år.**

Allt började på Brodins varv i Gävle 1896. Hantverkarna på varvet jobbade på och gjorde allt för att jag skulle bli både bra och ståtlig. När jag kikade ut i Gavleån såg jag stiliga fartyg med exotiska namn. De såg inte alls ut som jag. Var jag lite udda och skulle jag användas på ett speciellt sätt? Även mitt namn, No 2:b, var udda och inte så romantiskt. Dagarna innan jag lämnade den torra stapelbädden hände något på min ut-sida. Med stora vita bokstäver målades namnet *Almagrundet*. Jag hade fått ett tillnamn som lät mycket vackrare än mitt egentliga namn. Vad skulle detta betyda?

Så kom jag då ut i mitt rätta element, Gavleån och havet. Jag kunde inte förflytta mig själv, så jag blev bogserad. I

Stockholms yttersta skärgård kunde jag uppfatta att vi kommit till *Almas grund*. Nu förstod jag innebörden av namnet. När ankarna hade nått botten kan man nästan säga att navelsträngen kapades mellan bogserbåten och mig. Här skulle jag bli kvar under en lång tid. Som ung kanske jag var dåligt utvecklad, rödögad och kortväxt. Jag varken såg eller syntes på längre håll. Efter ett par år, förändrades jag lite. Blev lite högre och mer klarsynt och kunde till och med blinka. Många sjöfarare har nog uppskattat att se mig i mörkret och höra min mistlur i dimman. 1912 blev det tid för uppbrott, med ledighet över vintern i Stockholm.

Jag fick ett nytt uppdrag 1913. Mitt blinkande ljus behövdes vid Kopparsternarna, norr om Gotska Sandön. Det kän-

des lite vemodigt att byta bort namnet Almagrundet till *Kopparstenarna*, men lojal som jag var opponerade jag mig inte. På grund av första världskriget fick jag lämna det hårda livet vid Kopparstenarna och komma in på lugnare vatten i Stockholm. Under några år var jag något som kallades *Reserv*. Med kort varsel kunde jag få ersätta någon vid ett grund eller dylikt.

1927 placerades jag vid Hävringe utanför Oxelösund. I 24 år, med undantag av krigsåren, höll jag ett öga på sjöfarten och med mitt blinkande sken varnade jag för de farliga undervattensgrunden. Många sjömän har nog sett mina röda sidor med *Hävringe* målat i vitt.

Jag hade tydligen skött mig bra på mina tidigare platser. 1952, fick jag flytta till Malmö redd och jag fick även bära namnet *Malmö Redd*. Här hade jag en viktig uppgift att leda sjöfarare rätt. På den tiden var det ju en enorm trafik genom Öresund. Jag blev väl lite moderniserad inombords med elektricitet och en del andra finesser.

Förändringarnas vindar blåste allt hårdare och jag började förstå att snart var jag inte behövd längre. En vacker dag, - nej det var en stormig dag 1969, beslöt jag mig för att dra. Jag slet mig från min förankring och lät vågorna föra mig till Limhamn. Nu var jag fri, men den friheten varade inte så länge. Jag blev bogserad in i Suellkanalen i Malmö. Efter ett tag, blev jag helt instängd innanför ett par broar. Ensam och över-

given började jag förfalla och blev i allt sämre skick, ja nästan misär. Efter 20 år i Malmö var det bara skrothandlaren som kunde ha något intresse av mig.

Plötsligt kommer någon som i all min skröplighet såg något värdefullt i mig. Jag erbjuds en rehabilitering som kan ge mig en värdig framtid. Via Norrköping kom jag så till Västerås, där rehabiliteringen började på allvar. Tidvis var jag nog missmodig och trodde aldrig att jag skulle återfå något av mitt forna jag. Min beskyddare gav aldrig upp. Han var fast besluten att jag skulle bli vad jag en gång varit.

Efter drygt 15 år i Västerås fick jag möjlighet att återvända till min hemstad Gävle och jag fick åter bära namnet *Almagrundet*, ett namn som jag bär med stolthet. Dagarna som pensionär tillbringar jag i Gävleån vid Alderholmen sedan 2015. Många flanörer på Alderholmen stannar till och har frågor om det gamla fyrskeppet. Gammal - jag är ju bara 122 år! Efter många år ute till havs i hårt väder är det skönt att bara ligga still i ett lugnt vatten och bli ompysslad av mina vänner.

Tack för att jag fick återkomma till Gävle.

*No 2:b Almagrundet
genom Sven-Olof Nordenberg*

Vinga, oktober 2017 - Fåglar, fyrar och foto

Björn Löfstedt (text och bild, akvarell Jan Funke)

Tre intressen som vi delar, göteborgskonstnären Jan Funke, och jag. Tre anledningar för mig att fara till västkusten en blåsig oktoberhelg. Möjligheten till en övernattnings på Vinga och chansen att få "ligga fyr" i duggregnet en oktoberkväll.

Vinga, mytomspunnen och ikonisk fyrplats, omtalad och omsjungen i otaliga verk. Porten mot väster och också Göteborgs angränsning. Själva befaren i oceanfart har jag erfarenhet av att med Vingas blänk i kikaren glädjas åt att åter närma mig fosterlandet.

Vi hade alltså anammat den, i vårt tycke, fantastiska möjligheten att, i Fyrsällskapets regi, delta i en utflykt till Vinga. Eftersom jag själv bor i Norrköping och ville göra något mer av resan till Västkusten, förhöjde jag vistelsen ytterligare genom att, tillsammans med Jan, tillbringa ett par dagar på Hönö. Tack vare en underbar västlig kuling fick vi där möjlighet att beskåda och avbilda ett antal, för svenska vatten, mer ovanliga havsfåglar.

När taxibåten mot Vinga lade ut hade kulingen mojnadt till en stilla bris och sjön lagt sig. Vi kunde njuta av en fin sjöresa, en sälkoloni och det trevliga sällskapet.

Efter inkvartering och middag vid grillen infann sig så småningom mörkret. Det var naturligtvis vad vi väntat på. Att få se Vinga fyr sprida sitt ljus över Göteborgs inlopp. Att stå under fyren, eller ännu hellre ligga på rygg med fötterna mot fyrens fundament, och se ljusstrålarna cirkla över ön var en fantastisk upplevelse. Det överträffade mina högt ställda förväntningar. Tack vare duggregnet förstärktes också ljusfenomenet. Jag har även upplevt Vinga en vacker sommardag, vilket är fantastiskt. En regntung oktoberkväll är dock enastående magisk.

Tänk vilka upplevelser intresse för fåglar, fyrar och foto kan leda till!

Utflykt till Majgu och Skenalden

Gunnar Sillén

Ett glatt utflyktsgäng samlat runt fyren på Majgu. Guiden Janne Ströberg sitter längst till vänster.

Ett 20-tal medlemmar mötte upp till utflykt i Slite skärgård den 5 maj. Utflykten var egentligen planerad till i höstas, men fick då ställas in två gånger på grund av otjänlig väderlek. Nu gick den i alla fall att genomföra i det härligaste vårväder. Sjövarnsskären och Slite Sjöfartsmuseum hjälpte till med transporter till och från ön Majgu (eller Magö, som det brukar stå på sjökorten).

På vägen ut passerade vi den lilla ön Skenalden, vars vackra stångmärke för några år sedan drabbades av en överambitiös städning och sågades ner. Men stångmärket återuppfördes och vårdas nu av Othem-Boge hembygdsförening, som också tagit på sig vården av den restaurerade båken på Majgu med dess lotsvaktstuga.

Under den natursköna vandringen runt ön Majgu besökte vi också fyren på ön – allt under Janne Ströbergs sakkunniga ledning.

Skenaldens stångmärke

Tre danska fyrar i maj 2018

Ulf Wade Andersson

Traeskohage fyr vid Vejle Fjord i Danmark

Under några soliga och varma dagar i maj besökte min hustru och jag Danmark.

Vi började vår bilresa med att köra längs den norra Själlandskusten och stannade för lunch på det charmiga badhotellet Helenekilde i Tisvildeleje. Vår resa fortsatte sedan söderut via Stora Bältbron och ön Fyn över till södra Jylland.

Efter övernattnig i Haraldskaer och ett gott morgonmål ville vi upptäcka den danska gemyten. Vi körde på småvägar genom det grönskande landskapet. När vi närmade oss Vejle fjord började vi söka efter Traeskohage fyr som står på fjordens norra strand.

För att komma till fyren körde vi till Hotel Vejlefjord. Vi frågade i receptionen och fick en bra karta som visade var fyren var belägen. Efter en härlig promenad på knappt två kilometer i naturskön miljö längs vattnet var vi framme.

Traeskohage fyr byggdes i början på 1900-talet och tändes år 1904. Fyren var i drift fram till år 1982 då den släcktes ned.

Åren gick och fyren började förfalla. År 2013 fattade lokalrådet i Stouby beslut om att restaurera fyren. Byalaget samlade in 750.000 danska kronor till restaureringen. Arbetet utfördes av lokala hantverkare och en del bidrog frivilligt utan lön.

Fyren som är 13 meter hög är nu återställd till sitt ursprung, vilket firades i fjol med stora festligheter. Vid vårt besök var det gott om besökare på udden där fyren står. Familjer med picknick och kaffekorgar njöt i det vackra vädret.

Dörren till trappan för att komma upp i fyren stod öppen. Vi passade på att ta oss upp till balkongen och kunde därifrån njuta av en otroligt vacker utsikt över Vejle Fjord.

Sprogö fyr vid Stora Bält som i år fyller 150 år

Sprogö är en liten ö som ligger mitt i Stora Bält. Ön används som förbindelsepunkt till bron över Stora Bält som går mellan Fyn och Själland. Hängbron som invigdes den 14:e juni 1998 och Öresundsbron som öppnades i juli månad år 2000 har blivit viktiga länkar för trafiken mellan Sverige och Danmark samt övriga Europa. Imponerande brokonstruktioner som skapar ökad samhörighet mellan folk och länder.

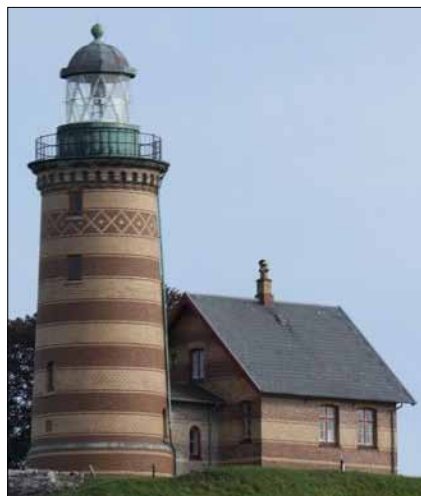
När man kör på E20 i nordöstlig riktning över Stora Bältbron mot Själland och Sverige syns den lilla ön med fyren på höger sida. En vacker vy med ön och fyren i förgrunden och brons pampiga pyloner som bakgrund. Fyren som är 19 meter hög står på en kulle vilket gör att ljusets sken är 44 m.ö.h.

År 1980 ersattes Sporö fyr av en fyr i segelrännan. Fyren på ön släcktes men i samband med broinvigningen tändes Sprogö fyr igen. Ljuset har dock ingen praktisk betydelse för sjöfarten.

Den nuvarande fyren är inte den första som funnits på ön. Redan i början av 1800-talet uppfördes en fyr på ön efter önskemål från postväsendet. Postbåtarna var i behov av fyrlys för att navigera vid överfarterna över Stora Bält. Den enkla postfyren bestod av tre oljelampor på ett bord på toppen av ön och var endast tänd vid avtalade tider.

Från historieböckerna minns vi också Karl X Gustav och svenska arméns fälttåg över Lilla och Stora Bälts isar vintern 1658. Sveriges armé befann sig i Polen då danskarna föklarade krig. Eftersom fälttåget mot Polen kört fast bestämde Karl X Gustav att istället marschera mot Danmark.

Svenskarna intog den södra delen av Jylland och hoppades på en sträng vinter för att kunna ta sig över isarna. Beslutet att gå över isen vid Lilla och Stora Bält var riskabelt men svenskarna lyckades ta sig till Själland. Målet för Karl X Gustav och svenska armén var att inta huvudstaden Köpenhamn.

När svenskarna började närma sig Köpenhamn ville danskarna förhandla om fred.

Fredsavtalet som slöts i Roskilde innebar stora framgångar för Karl X Gustav. Resultatet av freden blev att Danmark avträdde Skåne, Blekinge, Halland och Bohuslän.

Fortet Tre Kroner vid inloppet till Köpenhamns hamn

I många år har jag varit nyfiken på fortet som ligger strax utanför inloppet till Langelinie där bl.a kryssningsfartyg lägger till vid besök i Köpenhamn.

Fortet är öppet fr.o.m maj till mitten av oktober och under perioden finns det båttrafik som avgår varje halvtimme. Båten avgår från statyn Isbjörnen vid Langelinie alldeles i närheten av den kända statyn, "Den lille havfruen".

Fortet Tre Kroner är en konstgjord liten ö som anlades i slutet av 1700-talet. Fästningen var en viktig del av den danska försvarslinjen i samband med slaget om Köpenhamn år 1801 då britterna anföll den danska huvudstaden med nattliga bombardemang.

Tre Kroner var en del av Köpenhamns befästning fram till år 1920 då fortet blev utbildningsanläggning för kustartilleriets officerare. År 1932 stängdes den militära delen och fortet användes inte på flera år.

Under den tyska ockupationen av Danmark åren 1940-45 användes kasernerna på fortet av tyskarna. Sedan var Tre Kroner oanvänt till år 1984 då det öppnades för allmänheten.

Båtturen från Langelinie tar bara tio minuter och det är en vacker vy när man närmar sig fortet. På båda sidor om inloppet ligger det röda kaserner som idag används som café samt festlokaler. Den gamla försvarsbyggnaden med en pampig fyr ligger rakt fram och där lägger båten till. Inne i den gamla försvarsbyggnaden visas ett bildspel slaget över Köpenhamn.

För den som vill gå upp i fyren finns det möjlighet att fråga efter nyckel hos Fortmester Hans Poul Pedersen.

Vid mitt besök var det många familjer med barn som tyckte det var spännande att besöka fyren, vandra i de mörka korridorerna samt utforska bastionerna.

Några kopplade av och låg i gräset och njöt av solen. Självtalade jag att ta en fika på det trevliga cafèet innan det var dags att ta båten tillbaka till Isbjörnen vid Langelinie.

På jakt efter björnögonen

Tommy Öberg

Med stor förväntan på bra väder och trevligt fyrbesök samlades 15 medlemmar i Svenska Fyrällskapet vid Romsmarens hamn på norra upplandskusten. Denna del av den svenska kusten är grund och innehåller många grynnor som lurar på den oförsiktige båtföraren. Trots ett vattenstånd som var 30 cm lägre än medel nådde vi med hjälp av skickliga skeppare dock, efter c:a 15 min resa, målet som var **Björns fyr**.

Besöket inleddes, som sig bör, med kafferast. *Anders Nylund* presenterade platsen och dess geografi. Därefter berättade *Dan Thunman* om fyren och sin släkts närvaro där. Sedan begav vi oss till fyren. Ett litet lämmeltåg av klättrare som sökte sig uppför stegarna fick slutligen möjligheten att närmare studera lanterninen och den vackra utsikten.

Efter lite samtalande om upplevelsen var det åter dags för kafferast. Dagens höjdpunkt nåddes nog när det trevliga paret *Patrick Rehnberg* och *Tuva Berg* bjöd oss på kanelbullar efter fyrvaktarens recept. Paret har köpt den gamla fyrmästarbostaden som erbjuder en underbar havsutsikt men också tar sin tribut i form av renoveringsarbete.

Besöket närmade sig sitt slut och det var dags att kliva ned i båtarna igen och vi kunde konstatera att både vädret och fyrbesöket hade uppfyllt våra högt ställda förväntningar. Men hur var det nu med björnögonen? Mellan 1859 och 1889 bestod fyrplatsen av en dubbelfyr med fast sken. Enligt sägnen såg dessa från havet ut som två björnögon och fyrplatsen skall därifrån ha fått sitt namn. Det visar sig dock att grynnor vid namn "Biörnen" finns utsatta på en karta gjord före 1695, vilket visar att namnet är mycket äldre än fyrplatsen och dess Björnögon.

Fyren Faludden återtänd

Magnus Rietz

På Gotlands sydöstra kust står Faluddens fyr sedan 1867. Det är en tiokantig nitad järnkonstruktion av klassisk svensk fyrdesign.

Farvattnen utanför Faludden är ökända och förrådiska. Under åren 1860 till 1935 finns statistik från en tidigare räddningsstation som låg här på 64 strandningar samt 273 räddade människoliv.

Idag är incidenterna färre. Oftast handlar det nu om seglare under Gotland Runt som tar en väl snäv linje i iveren att runda Hoburgen så snart som möjligt eller som hoppas på en nattlig landbris. I mörkret är det då inte helt lätt att skönja var havet slutar och land tar vid. För att ytterligare ställa till det sträcker sig några elaka rev ut från strandlinjen.

Faluddens fyr släcktes för en handfull år sedan. Den står på mark som är inhägnad och disponeras av FRA vars anläggningar är starkt bevakade.

Själva fyren ägs av Fortifikationsverket som till en början inte var särskilt intresserat av någon förnyad belysningsåtgärd. Under 2015-2017 utfördes emellertid omfattande renoveringsarbeten på fyrtornet varvid framstötår skedde från **Föreningen Fyrtillsyn Gotland** om att få återtända fyren. En härva av byråkrati, diskussioner och skrivningar tog snart vid. Men skam den som ger sig, det gjorde inte **Jan Ströberg**, föreningens ordförande. Lång väntan och en del kanske ovidkommande argument anfördes mot idén. Efter att saken utretts mycket väl och det sista hindret i form av elektroniska störningar från fyrens ljuskälla mot FRA:s hyperkänsliga apparatur undanröjts, kunde så fyren äntligen återfå sin forna funktion i början på våren.

Nu är samtliga av Gotlands åtta större fyror tända.

Faludden kan besökas men tillträdesförbud till området där fyren står gäller. Den står dock helt intill stängslet och kan beundras mycket väl utanför detta.

Glöm inte

att kolla vår fina hemsida då och då (www.fyr.org) med aktuellt, aktiviteter, fyrfpersonal, lexikon och mycket annat. Det händer alltid något!.

Vanligaste busken på våra fyrplatser

Lennart von Post

Den ståtliga syrenbusken växer utanför fyrmästarbostaden på Lungö.

Vid Fyrsällskapets senaste styrelsemöte på Arkö konstaterade några den rika förekomsten av syrenbuskar i långa häckar. Det fortsatte i en diskussion om att syrener måste vara den vanligaste inplanterade busken även på fyrplatser.

Inom c:a 10 m radie från nästan varje bostadsentré så finns en stor syrenbuske. Det var i gångna tider ett lämpligt avstånd för att tömma diskbaljan och skurhinken. Den goda tillgången på vatten och lite matrester gjorde att buskarna kunde bli riktigt stora.

Blomningen under maj/juni sprider en skön doft. Bäst trivs de på soliga till halvskuggiga platser med god tillgång på närings- och humusrik samt något lerhaltig jord. Syrenerna är tåliga ända till odlingszon 6, vilket innebär hela svenska kusten. Häckar och bersåer kan odlas fram med hjälp av rotskott. Rikaste blomning erhålls om blomklasarna klipps av direkt efter avslutad blomning.

Mer information finns på www.odla.nu/inspiration/syrener.

Rättelse

I senaste numret av Blänket refereras en träff på Södermalms konsthall. I texten nämns att sällskapets logo formgivits av Sven Fyring. Han hette Stig. Frid över hans minne!

Vänliga hälsningar
Tom Roeck Hansen

Väst kustens angöringsfyror - en kort historik

Anders Andrén

Vi vet från historieböckerna att en form av fyror användes i Medelhavet redan på Faraonernas tid. Att ljus i olika former använts för vägledning av sjöfarande sedan Hedenhös dagar är också känt.

Vissa historiker tror (ej belagt) att det redan på 1200-talet användes ljus på Skanör för att vägleda fartyg runt Falsterbo. Om så var fallet så bestod den av en öppen eld på marken som ständigt (dygnet runt) brann och alltså inte en fyr i egentlig mening.

Kuststräckan från Öresund upp till Oslofjordens mynning och då i synnerhet sträckan från Nidingarna till Hvaler har alltid ansetts som särskilt "farlig". Detta berodde främst på sträckans många och svåra passager i kombination med de förhärskande sydväst- till nordvästliga vindarna. Det inträffade många förlisningar på denna kuststräcka och då främst under höst, vinter och vår. Under 1800-talet ökade sjötrafiken markant och därmed också antalet förlisningar.

Det skulle dröja ända till mitten av 1500-talet innan någon egentlig kust-/angöringsfyr uppfördes i Väst- och Nordeuropa. Påpekas bör att kompassen kom i allmänt bruk i Nordeuropa först i början på 1500-talet och att några sjökort i egentlig mening över de nordiska farvattnen inte fanns att tillgå förrän omkring år 1550.

Det var först när den danske kungen Fredrik II (reg. 1559-1588) blev underkunnig om de sjöfaranades svårigheter att navigera utefter Hallands och Bohusläns kuster som han beslutade att en segelled från Falsterbo till Oslofjorden skulle prickas ut och att denna led skulle vara belyst nattetid. Beslutet fattades år 1560 (samma år som Gustav Vasa dog) av kung Fredrik II vars Danmark på den tiden innefattade både Halland och Bohuslän (Norge).

1500-talet

SKAGENS fyr 1561

1561, året efter kung Fredriks historiska beslut, uppfördes Nordens första angöringsfyr på Skagen ute på Jyllands nordspets. Fyren var en s.k. vippfyr och av mycket enkel konstruktion. På en vipparm vars högsta del var 18 fot över marken (c:a 5,5 meter) hängde en tjärtunna i en kätting. När tjäran brann fick man både ljus och svart rök. Ljustet syntes på c:a 3 distansminuter i klart väder (c:a 5,5 km).

Det gick åt mängder med ved för att framställa tjäran till fyren. Därför gavs samtidigt med beslutet att bygga vippfyren, 1561, order om att hugga 1000 lass ved ur skogarna på Marstrand för leverans till Skagen. Sedermera kom all skog på Koön och Instön innanför Marstrand helt att offras för att säkerställa sjöfarten runt Skagen. Vippfyren på Skagen finns kvar än i dag och är ett populärt turistmål.

KULLENS fyr 1563

Längst ut på Kullaberg murades år 1563 ett fyrtorn. I tornets topp placerades 12 stora talgljus vilka utgjorde fyrens ljuskälla. Ljuskällan skyddades av ett runt om denna monterat glas.

Experiment utfördes på 1500-talet med såväl tranlampor som talgljus och tjära m.m. för att hitta den effektivaste metoden att skapa ett fyrljus.

1600-talet

NIDINGENS fyr 1624

Farvatten söder om Onsala-halvön är en ökad och fruktad skeppskyrkogård där otaliga fartyg förlit under årens lopp. För att, i linje med kung Fredriks beslut, trygga sjöfarten i detta område uppfördes år 1624 en fyr på den låga och svårtillgängliga sandön Nidingen söder om Onsala.

Nidingen kom 1645, efter freden i Brömsebo, att bli svensk och därmed blev den Sveriges första fyr (nr 2 blev Landsort 1669).

Som kuriosia kan nämnas att den enda häckningsplatsen, i Sverige, för den TRE-TÅIGA SKAGENMÅSEN finns i dessa torn.

1700-talet

CARLSTENS FÄSTNINGSS Fyr 1781

1781, det vill säga 136 år efter det att Sverige fått Nidingarna av danskarna, tändes den första fyren i Bohuslän nämligen Carlstens Fästnings fyr på Marstrandön.

Denna fyr var placerad uppe i fästningstornet c:a 100 m över havsytan. Fyren hade en ny typ av fyrapparat, konstruerad i Sverige av en man som hette Jonas Nordqvist.

I tidskriften "Post och Inrikes tidningar" kungjordes (1781) följande;

- *Till de sjöfarandes efterrättelse lärer, att på Carlstens eller Marstrands fästnings-torn är en fyrbåk inrättad med 6 brännspeglar, vilka drivas av ett urverk, så att de på 5 minuter gå runt och giva under denna tid ett skiftande sken av 6 starkare och 3 svagare sken.*

På grund av den mycket höga uppställningshöjden var det vid dimma eller låga moln svårt att se fyren och den förväxlades ofta med stjärnor eller den betydligt ljussvagare fyren på Skagen. Detta innebar att de sjöfarande navigerade fel med resultatet att de ofta gick på grund bland de fruktade Pater Noster skären.

Av denna anledning släcktes fyren på Carlstens fästning 1868 då den ersattes av angoringsfyren på Hamneskär (beskrivs senare).

1800-talet

Det var först på 1800-talet och då framförallt dess senare del som fyrbyggandet på västkusten tog fart på allvar. En starkt bidragande orsak till detta var att sjötransporterna ökade våldsamt vilket i sin tur berodde på att industrialismen i Europa hade kommit igång på allvar.

Under 1800-talets senare hälft ersatte ångan vinden som huvudsaklig energikälla för fartygens framdrift. Med ångmaskinens införande blev sjöfarten mindre väderberoende, fartygen gick fortare med mindre besättningar och större manöverbarhet m.m.. Denna utveckling ställde ökade krav på fyrsystemet och utprickningen längs kusterna samt sjömätning av såväl skärgården som havet utanför.

VINGA fyr 1841

Märkligt nog blev angöringen av och inseglingen till Göteborg inte fyrbelyst förrän 1841 då den första fyren på Vinga byggdes. Denna fyr var dessutom den första fyren i Sverige som försågs med ett linssystem (d.v.s. en så kallad LINSFYR).

Fyren byggdes om redan 1854 varefter den 1890 ersattes av en ny fyr som byggdes längre in på ön. Det nya fyrhuset murades i bohusgranit och är samma fyrhus som används än i dag. Fyren byggdes under Evert Taubes fars tid som fyrmästare på Vinga och stod färdig samma år som lille Evert föddes (1890).

NORDKOSTERS dubbelfyror 1849

För att varna och vägleda sjöfarande kring Kosterarkepelagens grundfyllda vatten byggdes år 1849 två fyror på Nordkosters högsta punkt. Precis som på Carlstens fästning stod denna dubbelfyr för högt upp varför den ofta togs för att vara en stjärna med tidvis katastrofala följder. Fyrarna ersattes efter 42 år (1891) av en ny dubbelfyr belägen på Ursholmen i sydligaste delen av Kosterarkepelagen (se nedan).

MÅSESKÄRS fyr 1865

Fyren är en av de tre fyrarna på Västkusten som konstruerades av nationalskalden Werner von Heidenstam's far, Nils Gustav von Heidenstam. Dessa fyrtorn är s.k. fackverkskonstruktioner gjorda av stål och c:a 30 meter höga. De övriga två "Heidenstammarna" är Väderöbod och Pater Noster.

VÄDERÖBODS fyr 1867

Längst ut i sydvästra hörnet av Väderö-arkepelagen färdigställdes 1867 "Heidenstammare" nummer två nämligen den på Väderöbod.

Väderöarna blev i och med att lotsväsendet förstatligades 1832 en av västkustens stora lotsplatser (den andra var Vinga). Den förste lotsäldermannen (lotsplats-/distriktchef) på Väderöarna, Copverdie-kaptenen Olof Hansson 1786-1843, begärde tidigt att få bygga en fyr i södra området av Väderö-arkepelagen. Begäran bifölls men fyren på Väderöbod byggdes inte förrän hans son, Bernard Hansson, efterträtt honom som lotsälderman 1843.

Bernard Hansson hann med att, under sin aktiva tid, lotsa för fyra av Sveriges kungar nämligen; Oskar I, Karl XV, Oskar II ("Drott") och Gustav V.

PATER NOSTERS fyr 1868

På Hamneskär långt ut i havet, väster om Marstrand, stod den tredje "Heidenstammaren" klar 1868. Fyren som fick namnet Pater Noster avlöste äntligen den felplacerade fyren på Carlstens fästning vilken hade lyst sedan 1781 (d.v.s. i 90 år).

För att lista lite av fyrens historia kan nämnas:

- från början utgjordes själva fyren av en roterande linsapparat vilken drevs runt av ett kugghjulsmaskineri som i sin tur fick kraften från ett järnlod. Ljuskällan utgjordes av en fotogenlampa försedd med ett antal koncentriska veckar.
- 1907 ersattes fotogenlampan av en s.k. LUX-brännare varvid ljusstyrkan ökades väsentligt.
- 1964 automatiserades fyren vilket medförde att bemanningen drogs in och fyrpersonalen flyttade i land för gott.
- 1977 den 25 november - efter att ha väglett sjöfarande i 110 år - släcktes Pater Noster och ersattes av den nya kassunfyren på Hätteberget strax söder om Hamneskär.

URSHOLMENS fyr 1891

Liksom Carlstens fästnings fyr stod dubbelfyrarna på Nordkoster felplacerade och utgjorde stundtals en fara för de sjöfarande. Nordkoster ersattes därför med en ny dubbelfyr på Ursholmen, en av de sydligaste öarna i Sydkoster-skärgården. Den ena av Ursholmens fyror brann ner på 1920-talet men byggdes omedelbart upp igen för att sedan tas ur bruk på 1930-talet. På Ursholmen finns således bara en fyr i drift idag.

Ovanstående sammanställning tar bara upp de så kallade angöringsfyra. En historik över alla våra ledfyror överlämnar jag med varm hand åt någon annan att göra.

Underlaget för denna sammanställning är hämtad ur bl.a.; Svensk Fyrlista, Svensk Lots del A och Svensk Lots del 1 samt ur informationsblad om vissa fyror, lexikon och släktkrönikor samt örlogskapten Johan Imstedts "IMSÄNDARE" m.m.

Nyheter i fyrwiki - Svenska Fyrsällskapets Lexikon

Fortsatt utbyggnad av fyrwiki sker med fokus på ledfyror, ensfyror och hamnfyror. Till antalet är de många, fler än 2000. En del ser kanske inte så märkvärdiga ut. Det spelar ingen roll. De lyser för att vägleda och varna. Med början i Haparanda har jag systematiskt gått längs kusten och lagt in dem i fyrwiki. Har jag ingen bild så lägger jag tills vidare in en symbol. Jag har nu kommit till området kring Hävringe. I övrig kust är det än så länge lite osystematiskt.

Ävenså ett bibliotek med film och video börjar ta form. Sök på "video".

Har du bilder att dela med dig, skicka till undertecknad. De publiceras med ditt namn. Inga problem om de är på papper. Du får tillbaka dem när jag skannat. Tack alla ni som generöst delat med er av era fyrbilder!

Saknar du något så hör av dig till leif.e.elsby@gmail.com eller per brev adress Terrassvägen 3, 451 78 Fiskebäckskil, eller per tel. 0523 – 221 39 (koppartråd funkar än så länge, mobilt ligger vi i radioskugga).

Leif Elsby.

Invigning av Hanö Naturreservat med besök vid fyren

Thea Persson

Solen sken vackert över Hanö, den lilla ön i Blekinge som man når med färja från Nogersund. I hamnen möttes vi av Marinens ungdomsmusikkår som spelade när färjan la till. Restaurang Briggen var öppen och serverade mat. I affären kunde man köpa glass. Vid missionshuset stekte ett par äldre damer strömming, som smakade gudomligt gott.

Invigning av Hanö Naturreservat. Hanös flagga t.hö. Tuppen i flaggan är minsveparen HMS Hanös vapen som man använt som förlaga.

Museet, Bödeboden, var öppet och i bygdegården kunde man lyssna på en föreläsning om engelska flottans besök på Hanö 1810-1812. Man kunde också ta del av en marinarkeologisk berättelse om 10 000-åriga stenåldersfynd på havets botten.

Ja, det var en riktigt festlig dag när det var invigning av Naturreservatet Hanö. Landshövdingen klippte det blågula bandet och sedan blev det naturguidning och vandring över hällmarkerna till engelska kyrkogården där en kanonsalut sköts dagen till ära.

Vandringen fortsatte upp mot Hanö fyr som var öppen. Hanö Fyrförening guidade besökarna och det blev en riktig höjdpunkt på min dag. 60 meter över havet reser sig den vita betongfyren från 1906. Tornet är 16 meter högt.

Fyrplatsen anlades 1869 då man byggde en kombinerad fyr och boningshus för fyrvaktarna. En lins av 4:e ordningen installerades och en fotogenlampa stod för ljuset, ett fast sken med röda blänk. På en trätavla i missionshuset kan man se hur en lokal konstnär har tolkat fyrens röd-vita ljus ut över Hanöbukten.

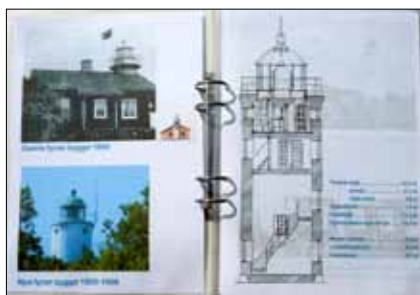

En målning i bygdegården visar också hur originalfyren såg ut.

Vidare finns svart-vita foton i en besökspärm vid fyrplatsen där man kan ta del av de båda fyrarnas historia. Foton och berättelser från fyrlivet på Hanö utgör intressant läsning för besökaren. Där kan man också läsa om Hanö väderstation. Marianne Holm från Hanö

fyrförening skrev utförligt om denna i Blänket 2017:4. Hon var också på plats denna dag tillsammans med flera av de entusiastiska medlemmarna i Hanö Fyrförening.

Ljusstyrkan i den nya fyren, med en lins av 3:e ordningen, blev betydligt bättre än den gamla. Linsen roterades med hjälp av ett lod som vevades upp för hand var fjärde timma. När man drog elkabel till ön 1939 elektrifierades också fyren. 1979-1980 blev fyren helautomatiserad och avbemannades i samband med detta.

Gay Thelander välkomnar

Vid dagens besök tog Gay Thelander, ordförande i Hanö Fyrförening, emot vid dörren in till fyren. Gay berättade att hans mormors pappa hade hand om fyren på Hanö med början 1906. Han kan med andra ord titulera sig som tredje generationens fyrvaktare! Gay såg nu till att rätt antal besökare lotsades in och ut ur fyren. Kön var stundtals lång och jag hörde engelska, tyska och franska röster bland besökarna. Där var barn, ungdomar och vuxna som väntade på sin tur att bese fyren. Vi bjöds på fika under tiden så det gick ingen nöd på oss. Man kunde också se film, på en dator, från de

*Nuvarande optik
Barbier, Bénard och Turenne*

Staffan Skerfving guidar stående i fyrens vackra trappa.

delar av fyren som är stängd för besökare, bland annat vyerna från balkongen.

Den fina trappan i granit, med sina 50 fotsteg, tog oss upp till övre maskinrummet. Staffan Skerfving berättade för oss om den franska optiken, en Fresnel-lins, tillverkad av Barbier Bernard & Turenne. Linsen roterar i kvicksilver men på grund av miljö- och hälsofara kommer Sjöfartsverket senare i år att avlägsna detta, precis som man gjort vid bland annat Kullens fyr och Hoburgens.

Utställningen i maskinrummet

I anslutning till fyren, i det nedre maskinrummet, finns en liten utställning med bland annat en lanterna som suttit i Hanös hamn.

När jag lämnade fyren hade ett gäng skånska besökare dukat upp sin matsäck på ett bord utanför fyrplatsen. Man hade verkligen valt det ultimata lunchstället, i skuggan av Hanös vackra fyr.

Den populära fyren

som är symbol för en av världens mest kända golfbanor

Ulf Wade Andersson

Fyren vid golfbanan på Hilton Head Island som i år klätts i skotskrutigt för att fira 50 år sedan invigningen.

Många av oss fyrälskare gillar även golf. I april månad veckan efter US Masters avgörs en av PGA tourens största golftävlingar på Harbour Town Golf Links som ligger på ön Hilton Head Island i South Carolina. RBC Heritage är en professionell golftävling som spelas på denna golfbanan varje år sedan 1969.

Det som gör golfbanan lite speciell för oss fyrvänner är att det finns en pampig fyr vid det 18:e hålet. Visionären Charles Fraser tog initiativet till att bygga fyren år 1968, men det var inte den första fyren på Hilton Head. Där hade funnits en fyr innan som byggdes år 1863 med hjälp av unionens trupper under det amerikanska inbördeskriget.

I år är det 50 år sedan den nuvarande fyren invigdes vilket firades genom att klä den i en skotskrutig röd färg och med siffran 50 i guld. Den rödrutiga färgen är samma som färgen på den kavaj som golftävlingens segrare hedras med.

Årets tävling som jag följde på TV blev spännande. Särspel mellan japanen Satoshi Kodaira och koreanen Si Woo Kim. Japanen Kodaira vann på tredje särspelshålet. Svensken Jonas Blixt gjorde en bra insats och slutade på en delad 14:e plats, åtta slag under par.

Den finaste bilden som visades på TV:n var det 18:e hålet med den storslagna fyren som bakgrund.

Fria Fyrfantasier

Rolf Allan Hansson & Ulf Sveningsson

Ojoj fyrvänner!

Ulf Sveningsson och jag blev i somras inbjudna att ställa ut fyrbilder på Galleri Bockeberget på Dyrön utanför Tjörn.

Vi ville inte göra vanliga fyrporträtt i akvarell denna gången. Därför fick det bli FRIA FYRFANTASIER med blyerts-pennan i högsta hugg. Ulf lämnade det verkliga, det befintliga och drog ut i fiktiva öknar och djungler. För arkaiskt landskap med pyramider och fyror i vackert förfall.

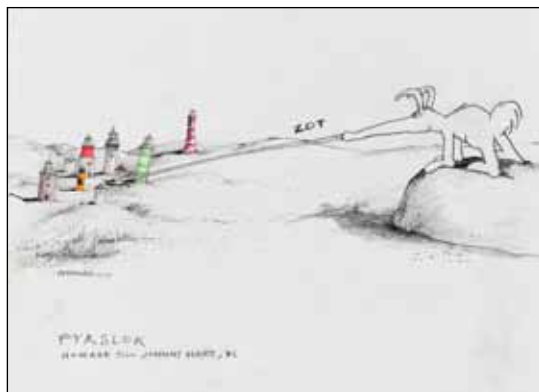
Fyrverkeri

Manhattan Lighthouse

Tvåtum-fyra

Fyrslök

Fem fyrar är fler än fyra elefanter

Själv ställde jag fyrar på 'fel ställen'. Som t.ex. bland skysraporna på Manhattan eller mitt i Sahara d.v.s. en fyr som leder öknens skepp så att dom inte går på en sandbank.

Det blev ett roligt skapande med Tvåtum-fyra, Fyr Elise (Beethoven spelar på en tangentfyr) och en Fyrslök m.fl. Eller att 'Fem fyrar är fler än fyra elefanter'.

Rolf Allan

PS. Vi bägge planerar en ny gemensam utställning 2019. DS.

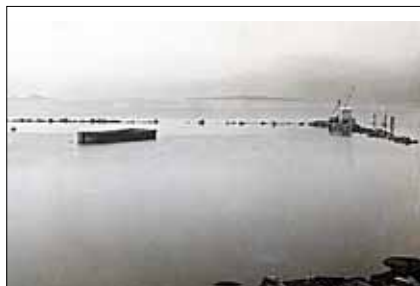
Fyren vid hamninloppet

Text: *Ola Selsvik*, Foto: *Lena Lind* samt bilder från *GKSS arkiv*
Tidigare publicerad i GKSS:s Seglarbladet 1/2018

Fyren man passerar vid inloppet till GKSS hamn har gamla anor. Redan 1918 fick GKSS tillstånd att installera fyren. Den har varit borta ett antal år men med Jan Sjögrens hjälp, kunde fyren repareras och tändas igen den 1 maj 2017.

Den efterlängtaade vågbrytaren började ta form 1918. Det året beviljades GKSS tillstånd från Kungl. Lotsstyrelsen att installera en fyr på nordvästra hörnet av Piren.

Den efterlängtaade vågbrytaren 1918.

1922 ansökte klubben och beviljades flyttning av fyren till den sydvästra delen av Piren, som nu började bli färdigbyggd. Hamnen öppnade några år senare.

Klubbkommittén/Historiska gruppen beslutade förra året att försöka väcka liv i fyren igen, då den inte varit i drift på många år. Jan Sjögren, klubbens uppfinnarjocke, fixade ihop en egen konstruktion som fick fyren att blinka med rätt karaktär. (Q R 60/sek).

Ansökan lämnades in till Sjöfartsverket som gav GKSS tillstånd att tända fyren igen. GKSS fick även tillstånd av Transportstyrelsen att utöva årlig "egenkontroll".

Historiska gruppen tillsammans med Hamnkommittén satte igång med underhåll och reparation av fyren. Den kunde, efter prov 2016, tändas igen på

Fyren syns på en enkel stång, längst upp till höger i bilden. Daniel Sjöberg laddar kanonen.

Observera fyrlyktan på muren 1922.

allvar den 1 maj 2017. Eftersom det är en "Occas" så lyser den nu under båtsäsongen, 1 maj till 31 oktober.

Hans Larsson som har sin båt alldeles vid pirnocken är numera klubbens "fyrmästare".

Den gamla AGA-fyren fungerar fortfarande utmärkt.

Förhoppningsvis kommer nu fyren att lysa många säsonger framöver.

Rykande färsk info om Högbonden

Insänt av *Lennart von Post*

En överenskommelse har träffats mellan Naturvårdsverket och Kramfors kommun angående Högbonden. Detta går att läsa i en officiell skrivelse daterad 2018-06-20.

Fyren på ön Högbonden, i det yttersta kustbandet i Höga Kusten, började byggas 1906 och var bemannad mellan 1909 och 1963. 1986 öppnades, efter en renovering av AMS, en vandrarhemsverksamhet och samtidigt blev ön naturreservat. Detta innebar bl.a. att man skulle **bevara kulturhistoriska minnesmärken och miljöer**. Man skulle också underlätta för allmänheten att kunna besöka platsen.

Vandrarhuset är ett uppskattat besöksmål och har c:a 4000 besökare per år. Anläggningen ägs av Naturvårdsverket och förvaltas av Länsstyrelsen. Vandrarhuset och båttrafiken drivs av privata entreprenörer enligt ett avtal som löper ut 2018/19.

Vandrarhuset och tillgängligheten till ön har möjliggjorts genom offentliga bidrag. Naturvårdsverket har stått för den statliga naturvården medan Länsstyrelsen bekostar drift och underhåll av anläggningen. Båttrafiken har gemensamt finansierats av Naturvårdsverket, Kramfors kommun och Landstinget Västernorrland.

Efter flera års diskussioner mellan de berörda parterna har man nu landat i en överenskommelse.

Syftet med överenskommelsen är att reglera hanteringen av Högbonden under de fem år som parterna är överens om att vandrarhusverksamheten och båttrafiken skall vidmakthållas.

Naturvårdsverket åtar sig att genomföra de nödvändiga upprustningarna som behövs för att bibehålla nuvarande funktioner av byggnader och anläggningar på fastigheten Högbonden 1:2. Åtgärderna kommer att förbättra anläggningens skick, men inte innebära någon förändring av boendekategori - verksamheten skall alltjämt drivas som vandrarhus med flerbäddsrums och gemensamma utrymmen för kök och dusch. Naturvårdsverket genom Länsstyrelsen kommer att ansvara för den löpande driften av Högbonden 1:2.

Kramfors kommun åtar sig det administrativa och ekonomiska ansvaret för båttrafiken till Högbonden. Nuvarande avtal för båttrafiken upphör 2018-10-15. Kommunen åtar sig att upphandla båttrafiken för perioden 2019-2022 samt att under perioden hantera och bekosta avtalet för båttrafiken.

Om förhållanden uppstår som parterna inte kan påverka och som innebär att ena parten inte kan uppfylla sitt åtagande har parten rätt att omförhandla överenskommelsen.

Överenskommelsen gäller t.o.m. 2022-12-31. Före avtalets utgång kommer Naturvårdsverket att besluta om det fortsatta ägandet av Högbonden 1:2. Inför beslutet kommer Naturvårdsverket att samråda med kommunen.

”Barn- och ungdomssidan”

Denna sida utgår p.g.a. att inga inslag kommit in. Nog måste det väl finnas barn som vill rita och/eller berätta, så många barn som varje år besöker våra maritima kulturarv i form av fyrar?

Föräldrar eller far-/morföräldrar sprid ert fyrintresse till den yngre generationen så att vi får fler som kämpar för våra fyrar så att de får finnas kvar även i framtiden. Också i vår tid där mycket är digitalt så är vi bara ett knapptryck bort från att bli utan GPS och då kan det vara bra med ett landmärke som gör att du vet var du befinner dig. Alla som varit till sjöss vet ju att kommer man från öppet vatten in mot land så ser alla kobbar och skär lika ut. Dessutom är ju fyrar och fyrplatser bara så spännande!

Redaktören

Fyren Rubjerg Knude på väg att rasa

Insänt av *Jan Magnusson*

Den välkända danska fyren Rubjerg Knude i Lönstrup på Nordjylland belägen mellan Hanstholm och Hirtshals är på väg att rasa ner i havet.

Fyren byggdes 1899 och tändes 1900. Den låg då 200 m från stranden och var väl synlig från havet.

Fyren står direkt på sanddynerna och är i ständig rörelse och just nu befinner den sig endast 20 m från västerhavet. Inom 2-5 år kommer fyren

troligen att rasa ner i havet om inget görs. Fyrplatsen har länge varit ett av Danmarks stora turistmål. Nu vill lokala politiker flytta fyren 40 m inåt land för att rädda den värdefulla turistattraktionen.

År 1968 togs fyren ur bruk eftersom den redan då doldes av sanddynerna och hade mist sin funktion. Fyrvaktarbostäderna har begravts i sanden eller rivits för att undvika olyckor.

Red.anm.: För ett antal år sedan besökte jag själv Rudbjerg Knude. En fascinerande upplevelse med mycket sand i skorna. Då fanns fyrvaktarbostäderna fortfarande kvar men sanden låg högt upp på väggarna och det gick inte att gå in i vare sig dem eller fyren. När man balanserade uppe på de höga vindpinade sanddynerna kunde man konstatera att fyren var väl dold utifrån havet. Jag rekommenderar ett besök på den intressanta platsen, men gör det snart för annars finns fyren inte kvar.

Redaktören

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Vi vet att Blänket studeras av flera som inte är medlemmar i Fyrsällskapet. Många hör av sig för att fråga hur man blir medlem och om det är några speciella krav. Naturligtvis inte! Människor är intresserade av fyrar och Svenska Fyrsällskapet är en allmännyttig ideell förening som är öppen för alla.

Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Avgiften betalas in på PGkonto nr 1968 420-8. Uppge dina kontaktuppgifter såsom adress, telefonnummer och email på talongen så att vi kan uppdatera vårt medlemsregister. Majoriteten av medlemmarna är enskilda personer intresserade av fyrar och fyrhistoria.

Som medlem får du vår mycket uppskattade tidning Blänket i färg fyra gånger per år. Tidningen är fylld med många intressanta illustrerade artiklar och nyheter om våra fyrar.

När du har betalt din medlemsavgift sänder vi dig ett välkomstbrev innehållande våra klisterdekalers, det senaste numret av Blänket samt det senaste numret innehållande verksamhetsberättelse, medlemsmatrikel, etc.

Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt kortare och längre fyrresor. Du är mycket välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du också kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org.

Esbjörn Hillberg

Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?

Jo, du kontaktar redaktören (kontaktuppgifterna står på omslagets insida) via brev, telefon eller mail. Manuskripten kan vara i elektronisk form eller handskrivna. Det gör inget om det finns stavfel eller att grammatiken haltar något. Det ordnar sig, huvudsaken är innehållet. ***Artiklar i elektronisk form skall lämnas som icke låsta Word-filer. Eventuella bilder skickas separat antingen som papperskopior (som Du får tillbaka efter skanning) eller som jpg-filer.***

Bilderna måste ha en upplösning som är godtagbar för tryckning, c:a 300 dpi.

Redaktören bedömer om och när en artikel skall publiceras. Då artikeln accepterats startar en brev-/mailväxling till dess att vi båda är nöjda med resultatet.

Det är väsentligt att aviserings- och manusstopptiderna hålls. Tro det eller ej men varje tidning innebär flera månaders arbete innan den går i tryck.

Först till kvarn ..... så var ute i god tid.

Maria Elsby
Redaktör

Klubbmärken, tröjor, m.m.

Du kan köpa nedanstående artiklar genom att sätta in pengarna på vårt PG konto nr 1968 420-8 samt skriva på talongen vad du önskar köpa. Innan du beställer tröjor var vänlig kontakta Ulla Hillberg 031-972148, email: ulla@hillberg.com för att reservera rätt storlek och modell. Porto inom Sverige är inkluderat i alla priser men för endast ett exemplar per artikel.

Du kan alternativt gå in på vår hemsida www.fyr.org och använda vårt nya köpsystem genom att klicka längst ner på första sidan på texten "Beställ klubbprylar".

Om fyrar - de Pharis, en översatt avhandling på latin från 1722, pris 110:- (tilläggsporto utrikes 50:-)

Fyrkortlek svenska fyrar, 52+3 kort, pris 50:-, (tilläggsporto utrikes 15:-)

Klubb nål i emalj med logo, 40:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

Tygmärke broderat (6 cm högt) logo, 50:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

Dekal självhäftande transparent vinyl (10x10 cm) med logo, 20:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

Bokmärken av tjock papp, 6 olika med 2 fyrar på varje, 20:- för alla 6 (tilläggsporto utrikes 15:-)

Keps, marinblå, broderad logo, 140:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

T-shirt, vit, transfer logo vänster arm, dam eller herrmodell, olika storlekar, 140:- (tilläggsporto utrikes 20:-)

Piké-tröja, marinblå, broderad logo vänster arm, dam eller herrmodell, olika storlekar, 260:- (tilläggsporto utrikes 30:-)

Tallriksunderlägg, 10 olika, inplastade hårda (30x40 cm), mycket hög kvalitet, 100:- st + porto. På framsidan 1 bakgrunds-fyr och 6 andra fyrar, på baksidan ett faktablad om Svenska Fyrsällskapet. Beställs genom Lars-Göran Itskowitz, lg@itskowitz.se. Porto/förpackning tillkommer. Betalning mot faktura.

Fyrböcker utgivna av Svenska Fyrsällskapet

För att öka tillgängligheten i Sverige och delvis minska vårt administrativa arbete säljs hädanefter våra mycket populära böcker enbart direkt av Hjertmans i deras 10 butiker i Sverige och via deras hemsida www.hjertmans.se.

Jubileumsbok 20 år, 192 sidor, c:a 170 bilder, hård pärm, ISBN 978-91-85581-77-1, pris 250:-.

Fyrhandbok, 320 sidor, 450 bilder, hård pärm, 116 svenska fyrar, ISBN 978-91-975819-1-2, pris 150:-.

Svenska Fyrsällskapet

Organisations nr: 802439-0216 Hemsida: www.fyr.org E-mail: esbjorn@hillberg.com
Fax: 031-970623 PGkonto nr: 1968 420-8 Nordea Bank Bic/Swift-code: NDEASESS
IBAN: SE92 9500 0099 6042 1968 4208

Styrelse

Ordf. Esbjörn Hillberg, Donsö Backe 16, 430 82 Donsö, tel. 031-972148
v.Ordf. Lennart von Post, Betesvägen 23, 871 53 Härnösand, tel. 0611-18790
Skr. Britt-Marie Sjögren, Pildammsvägen 8, 262 93 Ängelholm, tel. 0431-27272
Kassör Ingrid Sernbo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel. 0708-261995
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
Mikael Engqvist, Norrgården 1, Västra Lagnö, 184 95 Ljusterö, tel. 08-5424 3454
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302

Blänket - Redaktion

Redaktör Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
e-mail: maria.elsby@gmail.com
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139

Hemsida

Webmaster Arne Svensson, Ekudden 7, 430 84 Styrso, tel. 0733-873060
e-mail: webmaster@fyr.org
Filip Larsson, Vendelsvägen 7, 217 63 Malmö, e-mail: webmaster@fyr.org

Arkivarie och Facebook

Arent van der Veen, Fontinvägen 7, 442 31 Kungälv, tel. 0733-451432
e-mail: arent.vanderveen@outlook.com

Fyrexikon

Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
e-mail: leif.e.elsby@gmail.com

Programkommitté Stockholm

Sammank. Christer Nettelblatt, Högbergsg. 83 lgh 1404, 118 54 Stockholm, tel 08-642 1776
Marianne Brus, Bjurövägen 21, 742 96 Gräsö, tel. 0708-187897
Ulla Ericson, Folkungagatan 104, lgh 1203, 116 30 Stockholm, tel. 08-640 1730
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Erik Sundström, Box 40, 130 39 Sandhamn, tel. 08-5715 3453
Jan-Bertil Sölvén, Sägverksgatan 80, lgh 1001, 122 41 Enskede, tel. 0734-445915
Anders Unosson, Splitzvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473
Rolf Wänn, Norruddsvägen 25, 137 94 Västerhaninge, tel. 0705-302841

Programkommitté Väst kust

Sammank. Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 031-526165
Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0304-39512
Göran Sernbo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel 0704-449843
Anna-Maj Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0303-93941
Kurt Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0303-93941

Programkommitté Gotland

Sammank. Jan Ströberg, Skyttegatan 6, 621 41 Visby, tel. 0498-271523
Lars Flemström, Box 119, 623 21 Ljugarn, tel. 0498-493085
Gunnar Sillén, Storgatan 72, 624 48 Slite, tel. 0705-822422
Göran Storm, Lau Gumbalde 178, 623 62 Ljugarn, tel. 0498-491088

Programkommitté Uppland

Sammank. Gunnar Boman, Åsgränd 3, lgh 1102, 753 10 Uppsala, tel. 018-150007
Hans Fendin, Kølångsvägen 34, 741 42 Knivsta, tel. 018-341674
Anders Nylund, Romsmaren 39, 819 64 Hållnäs, tel. 0702-727159
Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302

Kontaktperson Sydsverige

Per Sjögren, Pildammsvägen 8, 262 93 Ängelholm, tel. 0431-27272

Revisorer

Revisor Lena Ardbo, Engelbrektsgatan 35 lgh 1101, 411 37 Göteborg, tel. 0733-977391
Revisor Monica Axman, Fiskebåtsgatan 10, 426 71 Västra Frölunda, tel. 0722-535207
Rev.suppl. Heléne Abenius, Ryggebol Byväg 12, 443 61 Stenkullen, tel. 0734-193905

Valberedning

Sammank. Jan-Bertil Sölvén, Sägverksgratan 80, lgh 1001, 122 41 Enskede, tel. 0734-445915
Nisse Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0304-39512
Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 031-526165
Anders Unosson, Splitzvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473

Medlemsavgifter 2018

Enskild medlem bosatt i Sverige	200 kr
Ideell organisation i Sverige	250 kr
Företag/Myndighet i Sverige	1000 kr
Enskild medlem bosatt utomlands	300 SEK, 35 EUR, 40 US\$ eller 25 GPE

Medlemsavgift för ny medlem inbetalas på PG konto nr 1968 420 - 8.

Medlemmar bosatta utomlands ombedes betala via IBAN: SE92 9500 0099 6042 1968 4208, Bic/Swift-code: NDEASESS eller sända sedlar i valfri valuta enligt ovan i ett kuvert till ordföranden och ej betala med check.

Medlemsavgift som betalas efter 1 oktober ett år gäller även för nästa år.

OBS! När du förnyar ditt medlemskap vill vi helst att du betalar din medlemsavgift på PG konto nr 40 07 14 - 2.

Vinga fyrplats
Foto: Björn Löfstedt